

INFORMATOR

NSPRV-CPTE

BESPLATAN
PRIMERAK

sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org
www.srpss.org.rs

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 5 • JUL 2011 • BROJ 50

КРОВНИ ЗАКОН У СКУПШТИНИ

Скупштина Србије наставила је, док закључујемо овај број Информатора, актуелну, шесту ванредну седницу у овој години обједињеном начелном расправом о Закону о основама система образовања и васпитања (Кровном закону) и о оптичким дисковима. Министар просвете Жарко Обрадовић је поднео образложење

због чега се Закон мења по хитном поступку.

Усвајањем Закона о изменама и допунама „старог“ закона делом би се удовољило захтевима Синдиката радника у просвети.

Последња вест: Скупштина је 14. јула усвојила измене Закона.
(Наставак на стр. 3)

КАКО ПРОЦЕСУИРАТИ МОБИНГ?

У сомборском Дому ученика средњих школа 27. јуна је одржан веома посећен семинар/обука о мобингу, препознавању мобинга и процесуирању мобинга. Учесници су били чланови НСПРВ из ШУ Сомбор, а предавач је био Александар Илић председник удружења „Stop Mobbing“ из Вршца. Семинар је отворио проф Хаџи Здравко М. Ковач генерални секретар НСПРВ.

Учесници су обрадили две теме: „Како

процесуирати мобинг код послодавца и пред судом (када се и како се спроводи посредовање-медијација код послодавца)“ и „Како доказати мобинг и шта је све неопходно у судском процесу као доказ постојања мобинга“. Свим полазницима (46) је издат сертификат о учешћу на обуци. Сертификати се евидентирају у Министарству рада и социјалне политике чиме обучени полазници могу обављати улогу медијатора у поступка мобинга.

ОД ЈЕСЕНИ ОЦЕЊИВАЊЕ ШКОЛА

Национални просветни савет усвојио је Правилник о вредновању квалитета рада установа, чије ће оцењивање почети од јесени, а не од 2012. године како је првобитно било планирано. Школе ће бити вредноване од јединице до четворке, односно по нивоима остварености. На четвртном нивоу биће остварени сви стандарди, а таква школа може да буде пример свим осталима. Ниво један ће означавати минимум квалитета, односно школу у којој преовлађују слабе стране које угрожавају напредовање и развој ученика. За

отклањање недостатака биће потребна хитна акција и стручна помоћ.

Иако је речено да се неће вредновати појединци, већ квалитет наставе у школи, помоћник министра просвете Весна Фила је ипак рекла да су наставници помало нервозни очекујући да се што пре крене с вредновањем, јер „зашто не одати признање онима који добро раде, а оним другима рећи да размисле да нису залутали и да потраже други посао“.

ЂАЧКИ ДИНАР: БЕЗ УСЛОВЉАВАЊА ДЕЦЕ

Усијали се телефони директора школа, зову их родитељи ученика који ових дана уписују други, трећи или четврти разред средњих школа. Негодују што се као документ потребан за упис уз пријаву и сведочанство из претходног разреда тражи и уплатница за прву рату „ђачког динара“. Чак и на сајтовима појединих школа објављени су износ и број жиро-рачуна на који родитељи треба да уплате од неколико стотина до неколико хиљада динара у школску касу. Да би се избегле грешке, објашњено је да у ставци позив на број на уплатници треба уписати будући разред и одељење ученика. Детаљном објашњењу, случајно или намерно, недостаје једна „ситница“ – није

наглашено да је плаћање „ђачког динара“ искључиво добровољно и да не сме бити услов за упис у следећи разред.

Министарство просвете и науке изричито наглашава да средње школе не смеју условљавати упис ученика било каквом материјалном надокнадом. Закон о основама система образовања и васпитања, међутим, не спречава да родитељи ученика донирају новац за унапређење образовања, али такве донације не смеју бити изнуђене. Савет родитеља сваке школе има право да донесе одлуку о уплати одређеног износа на рачун школе, али она не може бити обавезујућа и мора се јасно истаћи да је на добровољној основи!

У овом броју можете још читати:	
ПРЕЧАНСКИ УЧИТЕЉИ И КЊИЖЕВНОСТ У СРБИЈИ.....	стр. 2
ОтпремниНЕ.....	стр. 4
ИСЕЉАВАЛИ СТУДЕНТЕ ЗБОГ ЕХИГА.....	стр. 5
ПРВИ ЦИЉ: ОБРАЗОВАЊЕ ДЕВОЈЧИЦА И ЖЕНА.....	стр. 6
ДРЖАВА ГУШИ СИНДИКАЛИЗАМ.....	стр. 7
СИНДИКАТ КАО ПАРТИЈА СОЦИЈАЛНЕ ПРАВДЕ.....	стр. 8
УСКОРО БЕЗ БАТИНАЊА ДЕЦЕ?.....	стр. 9
АПСОЛВЕНТИ НИСУ ПО БОЛОЊИ!.....	стр. 9
ПРАВНИЦИ ОДГОВАРАЈУ.....	стр. 11
СТУДЕНТЕ ПОСЛАЛИ НА РАД У ФАБРИКЕ.....	стр. 12
ДИПЛОМИРАО У 99. ГОДИНИ.....	стр. 12

ПАД ЗАРАДА У МАЈУ

Пад зарада исплаћених у мају, у односу на април 2011. године, резултат је, пре свега, динамике исплата. Наиме, крајем априла су, због ускршних и првомајских празника, исплаћене и зараде које би иначе биле исплаћене почетком маја. Поред тога, у априлу је извршена исплата бонуса за први квартал 2011. године, што је такође утицало на пад зарада исплаћених у мају.

(Наставак на стр. 10)

PREČANSKI UČITELJI I KNJIŽEVNOST U SRBIJI XIX VEKA (II)

Srpski učitelji iz Austrije dali su veliki doprinos razvoju književnosti Srbije u XIX veku. Dolazili su iz mnogo kulturnije sredine, u kojoj se mnogo više čitalo i pisalo nego u tadašnjoj Srbiji. Ovaj tekst je nastavak teksta iz prethodnog broja Informatora i u njemu biće reči o nekima od njih, bez detaljnije analize dela.

GEORGIJE ĐURA JAKŠIĆ

Đura Jakšić (Srpska Crnja 1832-1878. Beograd) bio je najznačajniji književnik u nizu prečanskih učitelja koji su radili u Srbiji. Svoje književne radove potpisivao je raznim pseudonimima (Teorin, Temeljko, učitelj crtanja u nekoj varoši, Stojko Grnčarević). Školovanje je počeo u rodnom selu, zatim je pohađao nemačku osnovnu školu u obližnjem mestu Haccfeld, a potom započeo gimnaziju i učenje slikarstva u Segedinu. Posle nesistematskog školovanja i neuspešnog monaškog života u Krušedolu od dolazi u Srbiju u proleće 1857. godine, a već u aprilu prihvata mesto učitelja u malom i zabitom vlaškom selu Podgorcu.

Pored Jovana Jovanovića Zmaja i Laze Kostića, Jakšić spada u red najznačajnijih vojvodanskih pisaca zrelog romantizma u srpskoj književnosti. Njima je zajedničko to što su se oslanjali na narodnu poeziju. Jakšić je, uz Zmajevu pomoć, objavio svoje prve pesme Prvenčad i Emil Kostović u „Letopisu Matice Srpske“ (1853). Do prelaska u Srbiju objavio je još dvadesetak lirskih pesama. Iz bibliografije njegovih radova zapaža se da je on najveći broj pesama (a i najlepših) napisao tokom 1857. i 1858. godine, dakle dok je boravio u crnorečkim selima Podgorcu i Sumrakovcu. Već u vreme njegovog pešačenja do svog prvog učiteljskog mesta, u dolini Mlave, nastale su pesme Put u Gornjak i Noć u Gornjaku (1857). Za vreme svog boravka u selima Boljevačkog sreza (1857-58) Jakšić je slao svoje pesme Đorđu Popoviću da ih „metne u Sedmicu“. U Sumrakovcu je napisao desetak pesama, koje su štampane u „Danici“ i „Podunavcu“. Počeo je pesmom Šta će... (1857), posle svog dolaska u Podgorac, žaleći se na planinsku zabit: „Pa tiho tužim, venem/ I kunem život svoj/ U ovoj pustoj gori./ O bože, bože moj!“

U pesmi Njegovoj svetlosti knjaz Aleksandru Karadorđeviću (1857), koja je štampana u „Srpskim novinama“ (br. 121, 24. X 1857), on slavi vladara Srbije. U Sumrakovcu je ispevao i veće, epske i epsko-lirske pesme: Plen, Ranjen Veljko, Osman-aga, Staro doba, Veče, Kosovo, Katkad, Drug, Orao, Posle smrti i Iskušenik. Pesme je pisao sve do svoje smrti, s još većim romantičarskim zanosom. Mnoge od njih vraćaju nas u slavnu srpsku prošlost, naročito one koje su nastale u vreme oslobodilačkih ratova Srbije (1876-1878). Stojan Novaković je u svom Đačkom dnevniku napisao da Đuru Jakšića smatra najvećim srpskim pesnikom.

Srbijansko selo i palanka inspirisali su Jakšića da piše pripovetke, u kojima je bilo i mnogo realističkih detalja. One se mogu razvrstati na seoske i palanačke, pripovetke iz Srbije i „pripovetke o životu Srba u Ugarskoj“. U crnorečkom kraju nastala je pripovetka Seljaci (1857) u kojoj se na romantičarski način opisuju priorod i ljudi sela Kamenac (Sumrakovac – D. I.), ali vrlo realistički – pokvarenost kapetana i seoskog kmeta. U vreme Jakšićevog odlaska iz Sumrakovca, pešačenja po padinama Rtnja i Čestobrodice (1858) nastala je pripovetka Jedna noć. U njoj on opisuje tešku sudbinu većine učitelja, naročito loše materijalne uslove. U kasnijem periodu pisao je uglavnom propovetke o učiteljskom životu, a najlepše su Bela kućica, Čiča Tima i Sirota Banačanka. U pripovetci Čiča Tima, prikazujući život učitelja u varoši Perkovcu (Požarevac), ukazao je na nesigurnost učiteljskog poziva.

Jakšić je jedan od retkih romantičara koji su pisali i drame. On je, u 12 000 stihova, objavio tri drame: Seobe Srbalja (1864), Jelisaveta, knjeginja crnogorska (1868) i Stanoje Glavaš (1878). Fragment jedne drame mu je ostao u rukopisu. Mada njegove drame imaju teme iz srpske istorije, one su vrlo malo istorijske jer Jakšić nije vršio istorijska istraživanja, a nije imao ni odgovarajuću literaturu.

Sačuvan je i jedan interesantan Jakšićev rukopis, pod naslovom Bračo, sugrađani (nedatiran) u kome on slavi Karadorđa Petrovića, Stanoje Glavaša i Miloša Obrenovića. Treba reći da se u Rukopisnom odeljenju Matice srpske u Novom Sadu čuva veliki broj njegovih priča, pesama i pripovedaka.

Đura Jakšić je umro u Beogradu 16. XI 1878. godine. O njemu i njegovoj književnoj delatnosti mnogo je pisano. On će, verovatno, i ubuduće biti tema mnogih književnika i istoričara književnosti.

GEORGIJE MIHALJEVIĆ

O životu Georgija Mihaljevića zna se vrlo malo. Živeo je krajem XVIII i u prvim decenijama XIX veka. Početkom XIX veka radio je kao slugač u štampariji Kraljevskog univerziteta u Budimu. Dolazio je u Srbiju u jesen 1806. godine, kada je pokušavao da pribavi podatke o događajima u ustaničkoj Srbiji.

Posle Drugog srpskog ustanka, 1816. godine, ponovo je došao u Srbiju i radio kao učitelj. Joakim Vujić ga 1826. zatiče u malom gruzanskom selu Kamenac o čemu je u svom *Putešestviju* zapisao: „... pa dođem na prenočište k jednoj crkvi Kamenac (danas pripada Čestinu). Ova crkva je bila prede manastir s kelijama, koje su Turci s crkvom popalili i porušili. Nedaleko od crkve, preko jednog potoka, nahodi se i jedna siromašna škola s 8 učenika i učiteljem koji se zove g. Georgij Mihaljević. Ovaj je negde bio sobiratelj pismena u slavnoj budimskoj tipografiji“. To je i poslednji pomen o Mihaljeviću. O njegovom daljem životu možemo samo da nagadam.

Pomenuta škola jedna je od najstarijih u Srbiji – 1818. godine osnovao ju je dr Nikolaj Nikolajević Gružanin. Nekada je bila puna daka. Za vreme jakih zima koje ovde dugo traju i velikih snegova deca su ostajala u školi, stoga je u njoj postojala spavaonica za učenike i dva stana za učitelje. Nažalost, danas u četiri razreda ima samo sedam daka i svi su u jednoj učionici. Škola pored Kamenca danas je odelenje OŠ „Rada Subaković“ iz Gruže.

Mihaljević je poznat u srpskoj književnosti po objavljenim kalendarima za 1807, 1808. i 1813. godinu. Kalendar za 1808. godinu bio je zabranjen jer je imao Karadorđev lik na frontspisu. Zbog toga je sledeći broj kalendara štampan tek 1813. godine. U njemu su objavljene pesme Mihaila Vitkovića, predstavnika građanske lirike s početka XIX, zatim klasične anegdote, tri šaljive pripovetke i jedna satirična pesma.

Pored kalendara, Mihaljević je objavio tri knjige i jedan prevod: *Aždaja sedmoglava...*, Budim 1803, *Pesn hrabrim Srbijanom* (posvećena aradskom građaninu Petru Stojanoviću), Budim, 1806; *Slastivomu brakosočtanju v neže blagopočtenoradnjij g. Mihail Arsenievič i blagorazumnaja devica Jekatarina Stojanovič...*, Budim, 1806; *Istoria Sunditi filsofa*, prevedena s grečkasko na slaveno-serbskiji, Budim 1809.

DIMITRIJE DOSITEJ OBRADOVIĆ

Dositej Obradović, veliku putnik, najznačajniji je srpski prosvetitelj – jozefinista. On je napustio udoban život u Trstu i došao u Beograd da svojom ličnošću i delom pomogne svom narodu. Dela je uglavnom pisao pouke radi i već 1783. godine uveo je ključni termin svog programa – zdravi razum. Napisao je nekoliko knjiga: *Pismo ljubeznom Haralampiji* (1783), *Život i priključenja Dimitrija Obradovića* (1783), *Sovjeti zdravog razuma* (1784), *Sobranije raznih naravoučitelnih vešćej* (1783). Preveo je: *Slovo poučitelno* nemačkog pisca Georgija Joakima Colikofera (1784), *Ezopove basne* (napisao je naravoučenja), *Etiku ili filosofiju naravoučitelnu* italijanskog filozofa Soavija (1803) i Lesingove komedije. U čast Prvog srpskog ustanka ispevao je pesmu *Vostani Srbije* (1804).

U vreme boravka u ustaničkoj Srbiji Obradović nije imao vremena za književnost jer je mnogo radio na organizovanju prosvete, Karadorđu predvodio pisma, vodio Veliku školu itd. Posle njegove smrti objavljena su ostala dela: *Mezimac* (1818), *Hristoičija Sirječ blagi običaji* (1826) i dr. Dakle, Vuk Karadžić nije bio u pravu kada je rekao da „Solarić proračuna koliko je godina Dositije bio spisatelj i koliko je tabaka za to vreme napisao, pa će videti da Dositije i izvan Srbije nije vrlo hitio s pisanjem, a kamoli u Srbiji, gde je svega dosta bilo iz begluka, a intriga i suviše“.

Značaj Dositijeja ogleda se i u tome što je osnovao svoj književni krug, a pouzdano se zna da su mnoga njegova dela čitali srpski učitelji, ne samo u Austriji već i u Srbiji.

КРОВНИ ЗАКОН НА ПОПРАВЦИ

• Прекономни рад није и прековремени • Закон „крив“ за милионе ђачких изостанака • Завршена расправа о Закону • Непримерено једнострано мењање текста Закона

(Наставак са стр. 1)

Министарство просвете проследило је крајем јуна репрезентативним синдикатима у делатности образовања коначан(!?) текст Закона о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања коју је министар просвете потписао и која се у односу на претходно достављену верзију, усклађену са синдикатима у току колективног преговарања разликује у мањима, у суштини правно-техничким дотеривањима, као и допуњеним члановима везаним за израду Правилника у вези са чланом 27. Закона, којим се уређују критеријуми за пружање додатне подршке од стране школе ученицима са сметњама у развоју, ученицима и одраслим у васпитној групи, односно другој школи и породици и изменама у члану 98. Закона у вези уписа ученика у школе са сметњама у развоју, а на основу мишљења наших стручњака који се баве индивидуалним образовним планом, а који не мењају суштину договора са синдикатима, те их је стога наш Синдикат и прихватио.

Влада је на седници одржаној 30. јуна усвојила поменути Нацрт Закона о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања и упутила га Народној Скупштини на усвајање. Очекује се да ће Закон бити усвојен на ванредној шестој седници Парламента коју је у току док закључујемо овај број Информатора.

„Како нас све очекује посао око прерасподеле часова за наредну школску годину и како су предвиђена решења у поменутом Нацрту закона другачија у односу на важећи Закон, молимо Вас да обратите пажњу на суштинске измене овог Закона, тим пре што је питање прекономних часова, дисциплинских мера и дисциплинских поступака према ученицима уређено на другачији начин, као уосталом и питање пријема запосленог у радни однос, вођење базе података о установи, деци, родитељима и запосленима,... Сем тога, подсећамо на нова законска решења која омогућавају замену запосленог на неодређено време, за запосленог из друге установе и неке друге новине које ће бити актуелне у моменту утврђивања листе радника за чијим радом делимично или у целости престаје потреба и будуће рационализације, односно при формирању листе за преузимање“ каже се у допису који је том приликом председницима синдиката, али и директорима и секретарима школа упутио проф. Хаџи Здравко М. Ковач ген. секретар СрпС-а и члан преговарачког тима за измену Закона.

Према уверавањима из Министарства просвете и због односа снага у српском парламенту, те с обзиром да је и расправа о изменама и допунама закона прошла без већих турбуленција и да је предлагач прихватио и део амандмана које су том приликом парламентарци поднели, извесно је да ове измене и допуне, односно Закон о изменама и допунама буде усвојен ових дана и да овако измењен нови кровни закон реши део проблема и неспоразума који су били евидентни у протеклом периоду и који су често били извор беспотребних спорова и тензија у школама. Напомињемо и да је измењен начин формирања органа управљања у средњим стручним школама, али да ће поменути члан ступити на снагу тек по истеку мандата органа управљања у овим школама изабраног по сада важећем Закону.

Нажалост, пракса коју је „социјално одговорна влада“ установила код Закона о ПИО који је једнострано мењала (након већ парафираниг договора са синдикатима) се наставила и код кровног закона па се то десило и овом, за просвету најважнијем, закону. Наиме, у Нацрту Закона о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања у члану 24. је (у договору са сва четири репрезентативна синдиката) предложена допуна члана 136. тако што је додат нови став 5. који гласи: „Ако школа не може да обезбеди стручно лице за највише шест ча-

У школама нису способни да воде дисциплински поступак према детету

Заштитник грађана, као институција, нема притужбе на вођење дисциплинског поступка према детету како је одређено законом из 2009. године. „Изгледа да у школама нису способни да воде такав поступак, што је њихов проблем. По закону сада имају лиценциране секретаре - па нека науче. Не смемо сметнути с ума да није школа ту због наставника него због деце. Проблем је што се по новом скраћују рокови дисциплинских поступака против запослених, а према ђацима мора да се води дисциплински поступак уз давање писане изјаве! Не дозвољава се могућност да се васпитним радом реши проблем. Зашто онда постоје стручни сарадници у школама?“, каже Тамара Лукшић Орландић, заменица заштитника грађана.

НПС: Шта значи благовремено

Изменама кровног закона је предложено да се законом пропише обавеза и ученика и родитеља, односно старатеља да благовремено правдају изостанке. НПС пита шта значи благовремено. „Треба да буде утврђен рок и да се уместо речи „благовремено“ у закону нађе „у року од седам дана од дана повратка ученика у школу“.

У вези са изостајањем ученика с наставе прописано је да ће обавеза школе бити да после 15 неоправданих писмено обавести родитеља. Треба реаговати раније, већ после пет неоправданих“, навела је др Десанка Радуновић, председница НПС-а, негодујући „што се ставови Савета који је основала Народна скупштина стално игноришу“.

сова наставе седмично из одређеног предмета, може да распореди ове часове наставницима тог предмета до краја школске године.“ Међутим на волбешан начин у предлогу истог Закона који је отишао у Скупштину и о коме траје расправа, на крају овог става додата је реченица : „и овај рад се не сматра прековременим радом“. У образложењу Предлога Закона за Скупштину нема ни слова о овој промени, а још мање објашњења која је правна природа оваквог рада имајући у виду прописну норму часова која није промењена у истом члану Закона.

Образложење овог непримереног поступка од стране Министарства просвете гласи: „Чланом 24. Предлога закона предложена је допуна члана 136. Закона, односно враћена је могућност коју је предвиђао претходни Закон о основама система образовања и васпитања, којим је могуће ангажовање запослених у одређеним случајевима и преко прописане норме. У пракси се овако решење показало као неопходно, имајући у виду да образовно-васпитни процес мора да се одржава без прекида, као и немогућност да се појединим наставницима дели норма у одређеним случајевима“.

Да ли ће ово једнострано мењање договора бити узрок неког новог, скорог протеста видеће се ускоро. У сваком случају, овакав поступак је недопустив без обзира на мотив Министарства.

Елем, посланици Скупштине Србије су у 6. јула увече завршили обједињену начелну расправу о изменама Закона о основама система образовања и васпитања, као и о акту о оптичким дисковима(!). Образложују због чега се Закон мења по хитном поступку и образлажући предлоге, ресорни министар Жарко Обрадовић је указао да је циљ нових измена и допуна Закона побољшање система образовања. „Измене закона које регулишу област образовања биле су неопходне због проблема примењених у двогодишњој примени постојећег акта, а циљ промена је побољшање ефикасности система образовања“ - навео је Обрадовић. „Измене Закона о основама система образовања и васпитања, које су на дневном реду текуће седнице скупштине, уређују васпитно-дисциплински поступак против ученика, заштиту података о личности и рад наставника преко норме“, рекао је том приликом министар просвете и науке Жарко Обрадовић. Обрадовић је рекао новинарима у парламенту да је закон у скупштинској процедури по хитном поступку како би могао да буде усвојен до почетка школске године, 1. септембра. Током двогодишње праксе у примени постојећег закона, како је рекао Обрадовић, уочено је постојање неадекватних решења, па је тако када се ради о понашању ученика предложено веће укључивање и родитеља и наставника и школе, како би сви знали када неки ученици чешће изостају са наставе и због чега. То ће омогућити да се на време прибегне адекватним мерама и санкцијама, сматра министар. Како је прецизирао, нова решења предвиђају и да се од деце, запослених и родитеља узимају само основни подаци за јединствену базу података који су потребни за систем образовања, а не и подаци које би неко евентуално могао да користи за друге намене. Према речима Обрадовића, та решења су дефинисана након консултација с Повереником за информације од јавног значаја и заштиту података о личности. Обрадовић је навео и да су измене Закона о основама система образовања и васпитања део договора Министарства с репрезентативним синдикатима просвете.

Усвајањем Закона о изменама и допунама „старог“ закона делом би се удовољило захтевима Синдиката радника у просвети и других синдиката. Нажалост, тек након дана за гласање и објављивања интегралног текста новог Закона биће познато да ли су Министарство и Влада (и у којој мери) само технички „прекрајали“ текст усклађен са синдикатима.

OBRADOVIĆ: O SPORAZUMU – MISLI DA SE REALIZUJE, O OTPREMNINGAMA - SE DOPIŠUJE (SA FINANSIJAMA), O PROTOKOLU NI ABERA

• Ombudsman (ne) rešava problem otpremnina • Ministar se „maksimalno trudi“, a od otpremnina ni traga, ni glasa!

Kao što smo već pisali Republički ombudsman, Saša Janković, je odgovorio na podnesak NSPRV o isplati otpremnina za prosvetne radnike koji su iz vojvodanskih škola u penziju otišli u toku 2010. i 2011. godine. U dopisu Zaštitnika građana kaže se da je „Zaštitnik građana razmotrio i da u potpunosti podržava zahteve Sindikata da država njihovim kolegama sa teritorije AP Vojvodine isplati zakonom predviđene otpremnine, kao što je već isplatala prosvetnim radnicima iz drugih delova Srbije.“ „Zaštitnik građana se apeluje na republičku Vladu da nađe načina da ispunji svoju finansijsku obavezu, ali i otkloni neravnopravnost građana u ostvarivanju prava koja su zagantovana republičkim propisima za sve podjednako“, kaže se u saopštenju.

Bez obzira na podršku koju je Sindikatu i našim kolegama dao republički Zaštitnik građana, Nezavisni sindikat prosvetnih radnika Vojvodine je uputio i pritužbu Republičkom povereniku za zaštitu ravnopravnosti u kojoj obavestava prof. dr Nevenu Petrušić, zaštitnicu ravnopravnosti o problemu sa otpremninama za vojvodanske penzionisane prosvetne radnike koji nikako, za razliku od svojih kolega u drugom delu Srbije, da dobiju otpremnine koje im pripadaju i na koje neki od njih čekaju i više od godinu i po dana.

Nakon informacija o neisplaćenim otpremninama za vojvodanske penzionisane prosvetare koje je od NSPRV dobio Republički zaštitnik građana i odgovora koje je Zaštitnik poslao Sindikatu, dobili smo informaciju da se pojedine kolege za pomoć pojedinačno obraćaju ombudsmanu. „Uvidom u našu evidenciju, OŠ „Miloš Crnjanski“ iz Hrtkovaca nije član našeg sindikata, ali pretpostavljamo da je problem koleginice“ koja Vam se pojedinačno obratila, „potpuno isti kao i problem svih onih članova koji se nalaze na spisku na kome su evidentirani svi prosvetari koji su iz vojvodanskih škola otišli u penziju. Celovit spisak poseduje Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje, odnosno po novome Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice, koji je službenim putem sastavio ovu listu i koja je dostupna i Vama. To što koleginica nije član našeg sindikata i što se drugi sindikati ne bave ovim pitanjem, nas neće sprečiti da po principu sindikalne i generacijske solidarnosti pomognemo kolegama da dobiju otpremnine, sve sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom. U svakom slučaju, mi ćemo sugerisati i našim bivšim članovima i drugim zainteresovanim da sačekaju našu zajedničku akciju i da tek ukoliko ona ne uspe sudskim postupkom naplate ovo potraživanje. Vama se zahvaljujemo na angažovanju da se ovo pitanje reši i obavestavamo da smo o istom obavestili i Republičkog poverenika za zaštitu ravnopravnosti“ kaže se u dopisu koji je prof. Hadži Zdravko M. Kovač generalni sekretar NSPRV i Srps uputio Tamari Lukšić Orlandić, zamenci republičkog Zaštitnika građana.

Kako je g-đa Lukšić Orlandić obavestila Sindikat „da će Zaštitnik građana pokrenuti postupak prema Ministarstvu prosvete za sve oštećene“ i da će koleginici iz Hrtkovaca u tom smislu odgovoriti, sugerišemo svim kolegama još malo strpljenja, kako bi se problem rešio za sve odjednom, a ne pojedinačno i sporadično, tim pre što će problem otpremnina biti prisutan i nadalje i mora se razrešiti ko je nadležan da ovu prinadležnost i ubuduće i isplaćuje. Na ovaj način, Sindikat je iscrpeo sve vansudske oblike za ostvarivanje prava naših kolega i, ukoliko ni ove inicijative ne donesu rezultat, Sindikat će svim oštećenima pomoći pravnom pomoći da u toku sudskih postupaka ostvare pravo na otpremninu i pripadajuću zakonsku zateznu kamatu.

Ministar prosvete Žarko Obradović, nakon što je u Novom Sadu podelio „Politikine“ nagrade (srebrnjake) najboljim učenicima, je u izjavi za RTV, komentarisao je i eventualni novi štrajk sindikata prosvetnih radnika, najavljen za početak nove školske godine. „Imamo izmene i dopune Zakona o osnovama sistema mislim da će sutra (30. juna – prim. aut.) Zakon potvrditi Vlada Srbije i on ide u skupštinsku proceduru, mislim da je krenula isplata jubilarnih nagrada, PKU je ono što smo se dogovorili i čekamo odgovor Ministarstva finansija i sve što smo potpisali u Sporazumu se realizuje“ rekao je tom prilikom ministar. O tome šta je sa otpremninama i drugim prinadležnostima za vojvodanske prosvetare, kao i o povišicama utvrđenim u Protokolu nije rekao ništa.

Podsećamo da je NSPRV više puta ukazivao je da je pro-

Заштитник грађана
Ombudsman

ПОВЕРЕНИК ЗА ЗАШТИТУ
РАВНОПРАВНОСТИ

blem otpremnina ekstremno izražen u Vojvodini i da oko 800 prosvetnih radnika penzionisanih tokom 2010. i 2011. godine još nije dobilo otpremnine iako je zakonski rok mesec dana. Sa tim problemom upoznat i republički ombudsman i zaštitnica za ravnopravnost koji su podržali zahtev sindikata da se otpremnine isplate. Za otpremnine radnika u prosveti u Vojvodini potrebno je oko 150 miliona dinara. Naravno uz otpremnine našim bivšim kolegama pripadaju i zakonske zatezne kamate, koje takođe ministar ne pominje.

Tako, problem otpremnina za vojvodanske penzionisane prosvetare postaje „kvadratura kruga“ za resornog ministra prosvete i nauke, koji nikako da pronade rešenje (čitaj: pare) za zakonom garantovane otpremnine, otpremnine potvrđene čak sa dva ugovora koje je Vlada Srbije potpisala sa reprezentativnim sindikatima – Protokolom od 04. februara ove godine i Sporazumom od 01. aprila ove godine. Ipak je problem zagolicao resornog ministra i sve ono što je naš Sindikat činio za naše bivše članove, ali i druge, nekad zaposlene, a sad pensionere, kojima je ovo pravo uskraćeno (drugi sindikati, a naročito, po njihovim rečima najveći i najbolje organizovani – USPRS i dalje ne smatraju da je ovo sindikalno pitanje, jer te kolege više i nisu u školama, pa samim time ni članovi sindikata – šta li je sa solidarnosti i sa štrajkačkim zahtevima?) je postalo predmet ministrovog interesovanja.

A možda je tome čak doprinelo i naše obraćanje ombudsmanu i poverenici za zaštitu ravnopravnosti koji su, takođe, nedvosmisleno konstatovali da država mora da „odreši kesu“ i isplati otpremnine, sve sa zakonskom zateznom kamatom. I tako je ministar školski otpisao Vladi Vojvodine (Sindikatu nije, a i što bi – štrajka zasad nema, pa socijalni dijalog može i da sačeka, a kad se (ako se) problem reši, zaslugu će prepisati samo sebi, setite se samo slučaja minimalca za tetkice i druge) dopisom koji je 07. juna nakon više od nedelju dana putovanja (!) od Nemanjine, iz srca Beograda, pristigao od Banovine u srcu „srpske Atine“ i, naravno, pokrajinskog premijera (kad će do premijera i državnog rizničara – zasad se ne zna).

Elem, u dopisu broj 120-08-00086/1/2011-08 od 31. maja ove godine, ministar školski, iako tvrdi da 2+2 nije 4 („nisu precizno razgraničene nadležnosti između AP Vojvodine i Republike Srbije“ (!!!)), ipak priznaje obavezu iz Sporazuma sa sindikatima (što ne i obavezu iz Protokola – zbog datuma i rokova predviđenih za isplatu), da budžet Republike Srbije isplati sporne otpremnine.

U pomenutom dopisu, potpisanom od strane ministra Obradovića, konstataje se da ovo Ministarstvo „ulaže maksimalne napore kako bi se rešilo sporno pitanje isplata otpremnina za prosvetne radnike na teritoriji AP Vojvodina i obezbedila neophodna sredstva, s obzirom na to da je u tački 5. Sporazuma između Vlade RS i predstavnika reprezentativnih sindikata od 01.04.2011. godine precizirano da će se otpremnine za zaposlene koji su otišli u redovnu penziju u 2010. isplatiti do 30.09.2011. godine, a za zaposlene koji su otišli u redovnu penziju u 2011. do kraja 2011. godine“ Kako polako, ali sigurno, rokovi ističu, i dalje je nejasno kada će naše kolege dobiti ono što im pripada, pošto sredstava u budžetu nema, rebalans još nije ni na vidiku, a po samom ministru Obradoviću, njegovi „maksimalni napori“ sveli su se, kako kaže, na to da „se Ministarstvo prosvete i nauke još jednom obratilo Ministarstvu finansija dopisom broj 451-02-878/2011-08 od 10.05.2011. godine sa zahtevom da se obezbede neophodna sredstva za isplatu otpremnina zaposlenima u osnovnom i srednjem obrazovanju na teritoriji AP Vojvodine.“

Dok očekujemo da se po pritužbi Republičkom povereniku za zaštitu ravnopravnosti, pozitivno izjasni i prof. dr Nevena Petrušić, zaštitnica ravnopravnosti, još uvek ne gubimo nadu da će na kraju razum i odgovornost pobediti institucionalno prepućavanje o tome ko je nadležan da isplati otpremnine i da će svim kolegama, bez obzira kom su sindikatu pripadali do odlaska u penziju, biti isplaćena ne samo otpremnina, već i pripadajuća zakonska zatezna kamata u punom iznosu. U suprotnom, usledeće tužbe i po tom delu potraživanja.

Dopis ministra, odgovor republičkog ombudsmana i naše pritužbe ombudsmanu i republičkoj zaštitnici ravnopravnosti, kao i ranija obraćanja premijeru (i ministru finansija) Cvetkoviću i ministru Obradoviću, možete preuzeti sa našeg sajta.

ИСЕЉАВАЛИ СТУДЕНТЕ ЗБОГ ЕХИТА!

Студенти Универзитета у Новом Саду добили су обавештење да се до 5. јула морају исељити из својих соба у студентским домовима. Академци сматрају да су их домске власти исељиле зато што студентски домови за време Ехита раде као хостели. Међутим, у Студентском центру кажу да те тврдње нису истините јер је дужина боравка студената у дому, као и боравак у току лета дефинисан конкурсом и правилником. „Процедура којом се студенту обезбеђује смештај од 21. августа текуће до 5. јула наредне школске године, а изузетно до 15. јула наредне школске године, али само уз потврду високошколске установе, јасна је и ништа се не би променило ни када се Ехит фестивал не би одржавао” – рекао је сарадник за односе с јавношћу Студентског центра Нови Сад, Горан Миловац. У договору с појединим организацијама, Студентски центар већ годинама издаје собе за посетиоце Ехит фестивала. „За лежај у домовима прве категорије Ехит нам плаћа десет евра, у динарској противвредности, са порезом, а у домовима друге категорије дају седам

евра. Гости ће бити смештени у свим студентским домовима у Новом Саду, осим у студентском дому 23. октобар” – наводи Миловац.

На Факултету техничких наука испитни рок траје до 15. јула, а сви студенти дужни су да доставе потврде с факултета о датуму полагања испита. Међутим, студенти кажу да је дан пре истека рока за доношење потврда на врата дома окачено неразумљиво обавештење у коме је стајало да се морају донети нове потврде ако студенти имају обавезе преко лета, што већина станара није констатовала као нешто битно, пошто су се већ пријавили да остају у дому до 15. јула. „Ово обавештење се односило само на студенте Факултета техничких наука, пошто једино на том факултету испитни рок траје до 15. јула, док се на осталим факултетима он завршава раније. Већина оштећених станара није донела те потврде, неки зато што нису знали о чему је реч, неки јер нису били тих дана у дому” – каже студент Мијат Мијатовић. Међутим, неспоразум је, по свему судећи, брзо решен и сви студенти који су тражили да остану у дому до 15. јула то су право и добили.

ШКОЛСКИ КАЛЕНДАР „ПОЦЕПАО“ НАСТАВНУ ГОДИНУ

Школски календар или правилник о обележавању верских празника?

Нови покрајински министар (секретар) за образовање (управу и националне заједнице) донео је правилнике о школским календарима за школе са седиштем у Војводини, којима утврђује време остваривања образовно-васпитног рада у току наредне 2011/12. школске године, време и трајање школског распуста у војвођанским основним и средњим школама, дужину трајања полугодишња, број наставних недеља, наставних дана, као и календаре за музичке, балетске и друге школе за таленте. Правилник је донет са благим кашњењем у односу на законске рокове, али још увек, рекли би, на време. Уколико министар школски, проф. др Жарко Обрадовић да сагласност Н на календаре, војвођански школарци ће у

скामी сести 01. септембра. Прво полугодиште прекинуће им четвородневни јесењи свисветски распуст од суботе 29. октобра до 02. новембра. Зимски распуст који траје три недеље, започиће 24. децембра, на католички Бадњи дан, а друго полугодиште почеће у понедељак, 16. јануара.

И друго полугодиште ће бити поцепано распустом, који почиње у петак, 06. априла и траје до понедељка, 16. априла. Нову школску годину први ће 23. маја завршити матуранти гимназија, а затим ће се распустити матуранти трогодишњих и четворогодишњих школа – 31. маја, уосталом као и осмаци. Сви остали основци наредну школску годину завршиће 14. јуна, а њихове нешто старије колеге 20. јуна.

Правници са којима смо разговарали сматрају да правима која се тичу прослављања и обележавања верских празника није место у Школском календару, већ да су требали бити у прилогу Календара, али шта је – ту је, једино што чуђи је да је аутор Календара педагог, а да се није водило рачуна о континуитету наставног процеса и године, већ је настава и овај пут била жртва неких виших права и интереса, у овом случају верских и других. Засад није познато шта о Календару мисли бивши покрајински секретар за образовање – вероватно се бави санирањем последица штете коју је направио војвођанским школама и војвођанском образовању увођењем илегалне базе података и злоупотребом средстава додељених непостојећој фирми у време конкурисања за тај „капитални пројекат“.

ПРИЈЕМНИ ИСПИТИ И ТАЈМИНГ СРУШИЛИ МАТУРУ?

На државној матури у огледним одељењима пало између 10% и 65% кандидата!

Одлука Министарства просвете да, после осам година, одређени број огледних одељења од септембра уведе у редован систем нашла се под знаком питања после лоших резултата које су ученици тих одељења постигли на матури. И мада се подаци о томе колико су резултати лоши крећу од тога да је 65 одсто матураната ових одељења попадало на матури, како тврде у Националном просветном савету, па до тога да их није прошло 10 одсто, што кажу у Министарству просвете, ни један ни други проценат нису добра препорука за увођење ових профила у систем јер је уобичајен проценат падања на матури око два посто. Истина, ови проценти односе се на смерове који су ове године имали матуранте први пут, а не на оне огледне који су уведени пре осам година и испраћају већ четврту генерацију матураната, а управо ти су на путу увођења у редован систем.

Огледна одељења конципирана су тако да најмање спремају за студије, јер у њима има много праксе, а општеобразовне предмете ученици имају на располагању као изборне. То је сигурно и један од разлога што ученици који из ових одељења желе на студије веома озбиљно морају да се посвете припремама за пријемни испит на факултету. С друге стране, за разлику од осталих одељења у којима је матурски испит често само формалност, у овима је он веома обиман и захтеван и практично је код нас претеча државне матуре, али се при упису на факултет не узима у обзир. На матурском испиту у огледним одељењима, осим српског језика и књижевности, ученици полажу и тест провере стручно-теоретских знања из седам стручних предмета и практични рад.

У Војводини највише матураната је попадало на смеру за комерцијалисте у Економској школи у Сомбору. „У свим огледним одељењима у Србији матура је полагана 9. јуна. Тада је у нашој школи, од 23 ученика на смеру за комерцијалисте, на којем се ове године матура полагала први пут, пало њих 14, док је у остала два огледна одељења, у којима смо и до сада имали матуранте, овај пут на једном смеру пало четири ученика, од 24, а на другом су сви положили” – каже директор школе Драшко Миљвић. „У законском року

је седам родитеља уложило приговор школи, а пошто смо им одговорили да је приговор неоснован, жалили су се Покрајинском секретаријату за образовање, који је послао просветног инспектора. Инспектор је констатовао формалне пропусе у организацији испита и наложио његово понављање. На поновљеном испиту, 23. јуна, за који смо добили нове задатке, било је 11 ученика са смера за комерцијалисте, а положило их је двоје, са смера за финансијске администраторе од четворо који су пали, поново је полагало троје, а положило двоје. По речима овог директора, родитељи неких ученика који су други пут пали на матури поново су се жалили Покрајинском секретаријату за образовање и те жалбе су сада у поступку”.

„Од 23 ученика на смеру за комерцијалисте, на којем ове године први пут имам матуранте, пало их је седам, па смо испит поновили и други пут су прошли” – каже координатор за огледна одељења у Економско-трговачкој школи у Кикинди Зора Гавранчић. „Разлози за овакве резултате свакако су и у чињеници да смо Приручник за полагање матуре од центра за стручно образовање и образовање одраслих добили тек у марту па ученици нису имали довољно времена да се припреме, али и у томе да су матуранти много више времена посветили припреми пријемних испита за упис на факултет него матури”.

Први пут матуранте у огледном одељењу имала је ове године и Економска школа у Сенти, а од њих 45 пало је шест и они ће матурски испит поново полагати у августу, као и у школи у Кули, где је, по речима директорке Јасмине Ђурковић, од пет огледних одељења на матури пао само један ученик који ће такође поново полагати у августу. У Зрењанину, у Економској школи, по речима директора Драгана Шекуларца, проблема на матури није било и сви матуранти огледних одељења су је положили, али у овој школи није ни било смерова у којима се матура полаже први пут. Слично је било и у Суботици у Економској школи, у којој се матура у огледним одељењима полаже већ пету годину и нико није пао, али се сећају и прве године када се ова матура полагала и када је није прошло десет ученика.

PRVI CILJ: OBRAZOVANJE DEVOJAKA I ŽENA

Education for Woman & Girls Now!

DIŽEM SVOJ GLAS – SVI IMAJU PRAVO DA SE ŠKOLUJU

Svi imaju pravo da se školuju, samo je negde to pravo devojkama oduzeto; zato dižem svoj glas! U nekim delovima sveta devojkice se ne školuju, i zbog toga se ja kao devojkica grozno osećam.

Svaki dan kada idem u školu jedva čekam da vidim moje drugarice i da naučim nešto novo. Svi ti divni predmeti kao što su srpski, matematika i fizičko nam mogu pomoći da uspešno u životu i do otkrijemo nove stvari. Žao me je što je to pravo uskraćeno nekim devojkicama. Ne mogu da zamislim život bez knjiga i tih prelepih stvari koje nam pismenost omogućava. Sve te jadne devojkice kojima život visi na koncu zbog prerane udaje, ne znaju da žive život, nikad nisu upoznale lepotu knjiga, nauke i umetnosti. Verujem da mnoge od njih žele da pročitaju knjigu. One imaju pravo da budu učitelji, lekari, inženjeri, graditelji novog i savremenog društva u kojem njihov život neće biti kao u zatvoru, u hladnom i tamnom ropstvu. Svi treba da idemo u školu, iako se mnogi od nas bune, kako je škola teška, ja im kažem da je to što mogu da se školuju prava sreća. Samo školovan čovek je uspešan i srećan.

Ja sam protiv toga da devojkice ne idu u školu, da budu nepismene i neobrazovane. Zato dižem svoj glas!!!

Sofija Kujčić, V₂, OŠ „Vasa Stajić“, Novi Sad

KOLIKO VREDI?!

Poučna priča za razumevanje neprocenljive vrednosti koja se zove
ŽENA

Kada je Bog pravio ženu, došao je do šestog dana, radeći prekovremeno.

Jedan anđeo je došao i pitao ga: „Zašto troliš tako puno vremena na nju?“

Bog reče: „Jesi li video specifikacije koje ona mora da zadovolji?“ I nabrojao mu ženine osobine: Kad se razboli, sama se izbora da ozdravi, i može da radi 18 sati dnevno. Žena ima snagu, ona podnosi teškoće i tugu, ali zna i za sreću i ljubav. Ona se smeje, kad želi da vrisne. Žena peva, kada želi da plače. Plače kad je srećna i smeška se kad je nervozna. Bori se za ono u šta veruje. Ona je protiv nepravde. Ne prihvata NE kao odgovor, ako postoji drugi, bolji način za rešenje problema. Daje sve od sebe za svoju porodicu. Voli bez granice. Ona plače kad joj deca nešto novo u životu dožive, i raduje se dobroti svojih prijatelja. Ona se raduje kada čuje za neko rođenje ili venčanje. Njeno srce se slomi kad čuje za smrt neke drage osobe. Ona tuguje za izgubljenim voljenim osobama, ali jaka je i kada nema više ništa za šta bi se borila. Žena zna da jedan poljubac i zagrljaj može da zaleči slomljeno srce.

Anđeo se približio i dotakao je ženu: „Bože, kako si je napravio tako meku.“

„Jeste, mekana je“, reče Bog, „ali napravio sam je da ima i snagu. Nećeš verovati šta sve može da uradi i da izdrži.“

Anđeo primeti nešto, što mu je privuklo pažnju, i dotakne ženino lice i reče: „Bože, izgleda da ovaj model ima jednu grešku. Jesam li ti rekao da puno stvari stavljaš na nju.“

„Nije to nikakva greška, to je suza“, ispravi ga Bog.

„Čemu to služi?“, upita Anđeo.

Bog reče: „Suza je njen način da se izrazi, njena tuga, njena ljubav, njena samoća, njen bol i njen ponos.“

Ovo je ostavilo jak utisak na Anđela.

Anđeo reče: „Ti si genije, Bože. Na sve si mislio. Žena je sjajno biće!“

Bog reče: „To je istina. Ali, ima jedna greška kod žene. Ona često zaboravlja koliko vredni.“

Zašto žena zaboravlja koliko vredni?!

Glavni razlog za to je, što će se svaka žena u svojoj ranoj dobi udati i prvenstveno joj je namenjena uloga majke. U državama, u kojima se čini da je kreiran prostor za jednake šanse svima, i dalje se može zapaziti razlika u zaradama na štetu žena u odnosu na muškarce koji rade istu vrstu posla. Koji je to zakon koji određuje određuje da muškarac treba da bude plaćen više nego žena? To je diskriminacija. I žena i muškarac, da li Božije delo ili dar prirode, ne mogu biti tretirani kao niža i viša bića. Oni su, jednostavno, ravnopravni.

Tako je po prirodi stvari.

Da li su stvarno ravnopravni?!

Da li stvarno žena zaboravlja koliko vredni?

Ne, ne zaboravlja žena. Zaboravlja društvo da je žena jednako ljudsko biće kao i muškarac i da je jednaka u pravima sa muškarcem. Društveni i politički sistemi omogućavaju dominaciju muškaraca i preneglašavaju podređenost žene smatrajući je manje vrednom. A zašto onda postoji praznik posvećen ženama?

Ah, da! Svake godine, 8. mart - Međunarodni dan žena obeležava se širom sveta. Pre 100 godina na konferenciji u Kopenhagenu odlučeno je da će ovaj datum biti praznik svake žene. Međutim, taj se praznik kao simbol ženske ravnopravnosti u velikoj meri ne poštuje.

Mi danas imamo žene koje su potpuno istog obrazovanja kao i muškarci, možda čak i obrazovanije od njih, pa su, na žalost, uvek u nekom drugom planu. Sa druge strane, žene su diskriminisane zbog različitih razloga. Jedan od tih razloga je, na primer, trudnoća žene. Time što rada, njoj se otežava zapošljavanje. I onda dolazimo do toga da je istinita tvrdnja da je žena diskriminisana, jer ne

može da ostvari prava koja joj zakon garantuje. Prilikom zapošljavanja pitaju ju je da li ima nameru da se udaje, da li ima decu i slične stvari. Proveravaju njenu sposobnost za rad, jer je jednostavno žena.

Da li, stvarno, žena zaboravlja koliko je vredna?!

Nakon ovog mog razmišljanja javio se Anđeo. Šapnuo mi je tiho, gotovo nečujno: „Ne zaboravi da vrediš mnogo više nego što to sama osećaš. Ne zaboravi da vrediš mnogo više nego što drugi kažu. Svojim znanjem pokaži da je poređak po Božijim zakonima jednak i za žene i muškarce.“

Bog je oslušnuo šaputanje Anđela i dodao: „Pravedno si učinio Anđele. Žena i muškarac su jednaki u svim svojim pravima... Ona će umeti da se izbori za sebe. Naučila je kroz učenje koliko vredni. Naša je dužnost da je usmerimo da shvati koliko vredni.“

Anđeo: „Koliko vredni?“

Bog: „Onoliko koliko sebe ceni.“

Koliko vredni? Onoliko koliko je svojim obrazovanjem uspešla da se izbori za svoje znanje i samopoštovanje.

Koliko vredni? Onoliko koliko je svojim znanjem uspešla da pobedi predrasude i izbori se za ravnopravan položaj u zajednici kojoj pripada. Da li to ona može sama da ostvari? Ne, ne može i neće moći sve dotle dokle god postoji rodna neravnopravnost i dok svet muškaraca ne postane svet koji će uvažavati ženu i njenu ličnost.

Ipak, ona zna koliko vredni.

I Božiji i ovozemaljski zakoni su to pokazali.

I, ja znam koliko vredni.

Da li ste VI shvatili KOLIKO žena VREDI?!

Žeberan Milica, I₂, Hemijsko-medicinska škola, Vršac

„Odgovor je u obrazovanju“,
Grupni rad učenika VI razreda OŠ „Ognjen Prica“ Kolut

„Vreme je za učenje“,
Grupni rad učenika SOSO „Vuk Karadžić“ sa domom, Sombor

ДРЖАВА „ГУРАЊЕМ ПРОБЛЕМА ПОД ТЕПИХ“ ГУШИ СИНДИКАЛИЗАМ

• Штрајк запослених у јавним службама у корист сопствене штете • Два уговора: Протокол и Споразум • Споразум закључен на Дан шале • Држава не поштује никакав договор

За разлику од земаља где владају десничари и/или конзервативци и где је за природно очекивати низак ниво социјалног дијалога и ригидан однос према синдикатима, социјалном дијалогу и колективном преговарању, у Србији, где је на власти коалиција левичара, односно чланова Социјалистичке интернационале и где Влада за себе тврди да је социјално одговорна, није ништа боље стање социјалног дијалога, а нити је бољи однос према представницима радника и на крају крајева – према самим радницима. Чак шта више, не постоји ни елементарна храброст да се „бобу каже боб, а попу – пол“ и стога Влада, као и све оне претходне, ни не покушава решити било који од уочених проблема, већ га „трпа под тепих“ и одлаже на неопређено време, чиме се проблеми гомилају и постају све теже решиви, а земаља неповратно тоне у банкрот, повлачећи, при томе, првенствено осиромашене припаднике средњег слоја, незапослене, радништво обезглављено и дезоријентисано без праве синдикалне заштите, селаштво и све оне који нису непосредно „близу ватре“.

Стога не чуди да смо сведоци свакодневних штрајкова и „штрајкова“ који не доносе никакав бољатак, већ управо убијају и оно мало воље и мотивације за борбу за побољшање материјалног положаја непосредних учесника у штрајку, али и оних за чија се права наводно штрајкачи боре. У том смислу ни недавно окончан(и) штрајк(ови) просветних (и других јавних) посленика нису никакав изузетак, већ правило. Подсећамо да су због неодговорности „социјално одговорне“ Владе, која је још у децембру најавила „одмрзавање“ зарада и на тај начин побудила (не)реална очекивања предуго „замрзнутих“ јавних посленика, а де факто континуирано смањиваних зарада у том периоду, да ће Влада надоместити оно што је инфлација „појела“, па чак и обезбедити реално увећање (макар оно било за ½ раста БДП из прошле године, дакле ни 1%), просветни радници са правом испоставили захтеве у којим траже да им се плате (било кроз коефицијенте или основницу) увећају за инфлацију (раст потрошачких цена) – минимални захтев, до оних који су тражили да то усклађивање буде са курсом евро-динар, што је значило за 2,5 пута више него усклађивање мерено инфлацијом. Са ове дистанце јасно је да Влада у моменту обећања (септембар месец 2010., дакле непосредно пред почетак нове школске године) и није имала стварну намеру да нешто уради на враћању зарада на ниво пре замрзавања, већ је обећањем требала примирити просветаре, као највећи део јавних посленика да уђу у редован наставни процес и отпочну школску годину, знајући да је почетак школске године најбољи момент за отпочињање штрајка и да је касније много теже штрајк и отпочети.

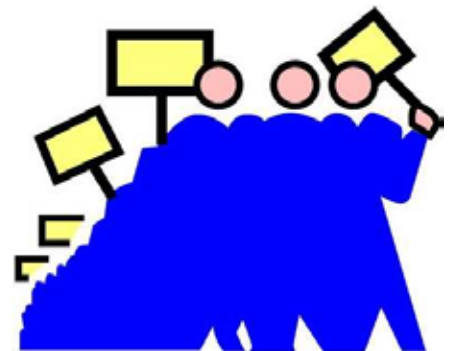
У то време је српски Парламент донео измене Закона о буџету на основу којих су запослени у јавном сектору и пензионери могли колико-толико очекивати боље дане са новом буџетском годином, пошто је тим Законом било предвиђено да у јануару (децембарска плата) добију повећање у износу шестомесечне инфлације, у априлу увећање за износ тромесечне инфлације и у октобру износ шестомесечне инфлације додатно увећан за ½ раста БДП из претходне године. Синдикати умирени обећањима вратили су се на редовне дужности и послове, очекујући преговоре у периоду доношења буџета и припремајући стратегије за те преговоре. Нажалост, тих преговора није ни било, а Влада је, након што је смандрљала сопствени закон који није ни ступио на

снагу, променила правила игре и кренула у евидентну превару запослених којима је де факто она и послодавац, мењајући помињањем члан Закона у првом делу и лимитирајући јануарско увећање на 2%, што је, уствари, било само 1/3 од оног што би запослени добили да је претходни „стари“ Закон ступио на снагу, пошто је инфлација у другом полугодшту прошле године била око 5,5%. И не само то – Влада је, без неке велике јавне расправе, усвојила буџет, знатно ригиднији од претходног и у коме је било недовољно средстава и за финансирање редовних обавеза, а камоли за било какво додатно повећање. Шта више, највећег корисника буџета – просветаре Влада је закинула за готово 30 млрд динара и планираним увећањем од свега 5,8% у односу на претходну годину довела у позицију да у буџету недостају средства и за редовно финансирање, а камоли за преузете обавезе финансирања јубиларних награда и отпремнина. Ако се свему овоме дода да је Влада просвети наменила свега 3,4% БДП, што је тек нешто више од половине, колико за образовање издвајају срећније земље и планирала за наредне две године не увећање, већ чак шта више – смањење овог процента на 3,3% и 2013. године на 3,1% БДП, не чуди што су се просветари са правом побунили, јер је у јавности Влада и министар излазила са ставовима о значају образовања и улагања у образовање, а у пракси управо на образовању „стезала каиш“. Ништа боље у том контексту није прошао ни сектор универзитетског образовања, а ни наука, без обзира на сличне изјаве које су долазиле из ових ресорних министарстава.

Све ово привидно је ујединило синдикате просветара и других јавних служби који су кренули у најаву штрајка, дајући при томе Влади довољно времена да покуша од времена најаве, па до датума одређеног за почетак штрајка (ради се о готово два месеца) да пронађу компромисно решење. Уместо да одмах отпочне преговоре и да се покуша пронаћи колико-толико задовољавајуће решење, Влада је игнорисала захтеве свих синдиката, решавајући их унутар предвиђених квота и претпостављеног тзв. линеарног финансирања (затечено стање сваке године се увећава за планирану инфлацију и тако у недоглед, а не према стварном стању и потребама), што је донело какав-такав резултат у штрајку у судству, где су предвиђене количине новца „препаковане“ на оне са мањим примањима и нису пробијене задржане квоте, па је остварено какаво-такво увећање али само за оне са најмањим платама. Наравно, овакав модел није било могуће применити у просвети, ни због квалификационе структуре, а ни због чињенице да је однос између најмање и највеће плате у образовању много мањи него што је то у судству или некој другој, сличној делатности и због чињенице што је у образовању више од 2/3 извршилаца са високом стручном спремом, а применом одредби о исплаћивању минималне загарантоване зараде, спремачице и физички радници су готово сустигли стручне раднике са 4 степеном по примањима и довели однос између плате спремачице и професора на однос који је најмањи у последње две деценије.

Синдикати просвете који су, уосталом као и синдикати у полицији, здравству и другим јавним службама, претходни период утрошили на међусобно разрачунавање и сукобе, а не на фокусирање заједничке снаге према „заједничком непријатељу“, како-тако сели су за сто и дошли до заједничких захтева, при чему су једни синдикати испоставили реалне захтеве, а други, што се касније и показало, захтеве које није ни могуће

испунити, а што им и није било важно, већ им је идеја била да обесмисле штрајк просветних радника, у првом моменту очекујући да ће чланство из оних реалнијих пребећи у њихов „табор“. При томе им је и Влада значајно помогла извршавајући руглу захтеве као нереалне и користећи опробани рецепт: „завади па владај“, гурајући једну групу радника на друге или гурајући родитеље, јаке и јавност на професоре, који, ето, „траже хлеба преко погаче“. У томе им је унеколико помогла и чињеница да су плате свих запослених у јавном сектору и пензионера (због Закона о буџету) везане по принципу спојених судова и дизање плата једном делу јавних радника аутоматски диже плате и других јавних посленика и, наравно, пензионера као највећих корисника буџетских средстава (1% увећања плата просвети увећава за 8% буџетска средства и стога је захтев од 20-ак процената, колико су тражили просветари и колико је, уствари, било изгубљено у периоду „замрзавања“ по овој рачуници било 8 пута више, што је у таквом посматрању обесмислило основни захтев). Наравно, просветари то нису ни тражили, већ су тражили измену Уредбе о коефицијентима у делу коефицијената за запослене у образовању, што није тражило додатна средства, већ само она која се тичу раздела за просвету и нудећи коректно решење, пошто су ови захтеви Владу коштали таман онолико колико је издвајала за образовање претходних година и чиме би неправда према просветним посленицима била исправљена само у оном делу поделе „националног колача“ на парче које је просвета добијала 2009. године (3,6% БДП). Како власт није хтела ни да чује да сепаратно решава питање просветарских плата, било је јасно да ће просветари тешко доћи до траженог процента (између 18% и 24,5%), пошто је ово вишеструко скупља варијанта. Стога споразум након почетног штрајка преточен у Протокол између синдиката и Владе нимало није био лоша погодба, пошто су уговорене, уз Законом загарантоване повишице и две допунске повишице и по тадашњем предвиђеном минимално 13,6% веће плате него у децембру претходне године. Проколом је решено и питање отпремнина и јубиларних награда које је Влада прихватила да исплати. Притисак који су извршили синдикати био је очигледно веома јак, пошто је Влада након одбијања да испуни почетне захтеве, ипак прихватила да повећања предвиђена Законом додатно увећа, а на основу очекиваних већих буџетских прихода, што је одмах било осуђено од стране ММФ-а и дела економске јавности, тако да се одмах поставила и дилема да ли ће Влада поштовати Протокол и да ли ће тиме угрозити Законом о буџету утврђена правила о фискалној одговорности и споразуме претходно постигнуте са ММФ-ом.

Nažalost, umesto da se nastava normalizuje nakon 4. februara i da se nastavi pritisak na Vladu da Protokol ispoštuje u celosti, deo škola je nastavio potpuno besmislen štrajk, menjajući osnovne zahteve i dodajući nove. Štrajk sa potpunom bustavom nastavljen je kao štrajk sa minimumom procesa rada i sa krunskim zahtevom o povišici od 20% i sa zahtevima koje nije moguće ostvariti štrajkom, pošto se radi o procesima (izmene i dopune Posebnog kolektivnog ugovora, izmene i dopune Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja), a ne o ciljevima koji su ostvarivi u kratkom roku. Na taj način organizatori štrajka su obmanuli štrajkače, ubedujući ih da će ostvariti osnovni cilj o povišici od 20% i više, i da je potpisani Protokol loš posao kojim su iznevereni prethodni štrajkački zahtevi (iako je Protokolom Vlada udovoljila u celosti gotovo svim zahtevima, sem onom o maksimalnom povećanju materijalnog položaja, kome je udovoljila u delu koji su dva sindikata i definisala kao svoj minimalni zahtev – između 12% i 13%.

Nakon dvomesečnog besmislenog štrajka, protest je okončan potpisivanjem Sporazuma koji je zaključen na Prvi april Dan šale, da li slučajno ili namereno, možemo samo da nagađamo, ali iz upoređivanja prvog sporazuma zaključenog u Protokolu i drugog, nazvanog upravo Sporazumom, jasno je da je nivo prava u drugom dokumentu mnogo manji, a rokovi mnogo duži i da su se štrajkači uglavnom orijentisali da im se, u međuvremenu umanjene, zarade vrate onog momenta kada nadoknade propuštene časove. Što se tiče jubilarnih nagrada i otpremnina, rokovi za isplatu ovih davanja pomeneni su za po 3, odnosno 6 meseci i tako je Vladi dat predah da do rebalansa budžeta kupuje vreme i odgađa da isplati preuzete obaveze. Kako se u međuvremenu inflacija otrgla kontroli, Vlada je, poštujući Zakon o budžetu, već sa isplatom aprilske povišice, u iznosu od 5,5% i koja ne znači nikakvo poboljšanje materijalnog položaja, već samo vraćanje onoga što su zaposleni izgubili kroz rast potrošačkih cena, ispunila i zahtev o povišicama formulisan u tački 2. Sporazuma da će primanja zaposlenih u prosveti biti veća od prve projekcije od 7,2% koliko je bilo po prvoj formuli (2%+2%+3% odnosno 2%+3%+2%), a sindikati su na taj način amnestirali Vladu da ispoštuje Protokol u kome je na dodatne korekcije plata zaposlenih u javnom sektoru i penzije trebalo izdvojiti dodatnih 10 mlrd dinara, a zbog činjenice da je neplanskog povećanje u aprilu „pojelo“ upravo tih 10 milijardi.

Da bude gore, ne samo da su se neodgovorno ponašali sindikati prosvete, neodgovorno su se ponašali i sindikati policije i zdravstva koji su, umesto da podrže prosvetare, organizovali po principu „svaka vaška obaška“ svoje proteste, tražeći ustvari isto ono što su prosvetari dobili i za sebe i za njih. Tako je, npr. jedan sindikat zdravstva tražio 14%, što bi dobio i da nije tražio, a drugi je tražio 20%,

iako je znao da od tog posla nema ništa. Međutim, kako taj sindikat pripada sindikalnoj centrali koja je izgubila reprezentativnost („Nezavisnost“) njihov protest je više bio usmeren na vraćanje ove centrale u Socijalno-ekonomski savet i zbog toga je taj sindikat imao sličnu strategiju kao i Granski sindikat prosvete „Nezavisnost“ koji je prvi narušio sindikalno jedinstvo, ulazeći u štrajk pre ostalih sindikata i nastavljajući štrajk nakon što je prvi sporazum o prekidu štrajka i normalizaciji nastave postignut, nego na postizanje sporazuma. Nažalost, dok su zaposleni u ove dve delatnosti ustvari izgubili, jedini dobitnik, ako bi se to moglo tako i oceniti je bio njihov sindikat koji se vratio u SES i koji je kao takav postao potpisnik nedavno zaključenog Socijalnog (Socijalno-ekonomskog) sporazuma Vlade, sindikata i poslodavaca. Apsolutni rekorder u sindikalnoj nerealnosti i mazohizmu bio je jedan od sindikata policije, koji je tražio čak 40% povećanja, a na kraju pristao da prestane sa štrajkom bez ikakvog realnog povećanja, navodno zadovoljan u međuvremenu zaključenim Kolektivnim ugovorom. Što se tiče zajedničkog mitinga svih javnih poslenika održanog u Beogradu, koji je trebao biti uvod u objedinjavanje javnih službi, bilo je jasno da je on više u funkciji razbijanja bilo kakvog eventualnog ujedinjavanja ovog sektora, jer je nakon nekoliko dana od ovog događaja štrajk prekinut naprasno, potpisivanjem pominjanog Sporazuma između tri sindikata u prosveti i Vlade Republike Srbije.

Umesto da se nakon početnih pozitivnih rezultata normalizuje nastava i insistira na poštovanju Protokola, kao i na medijsko dobijenoj bitici o pravu na štrajk u javnim službama, što je nedvosmisleno potvrdio i predstavnik MOR-a u Srbiji i to pravo ugradi u Zakon o štrajku, nastavkom štrajka prosvetari su svu javnost – i stručnu i drugu, a i roditelje okrenuli protiv sebe i dobili institucionalno organizovane roditelje u bloku protiv sindikata prosvetara i što je još gore, još rigidniji Zakon o štrajku. Kako se očekuju izmene i Zakona o radu, najverovatnije na štetu radnika, te donošenje Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, Zakona o osnovnoj i Zakona o srednjoj školi i kako je prestao da važi Opšti kolektivni ugovor, to samo znači da će pozicija sindikata ubuduće biti još slabija i to u trenutku kada delatnost čeka „gvozdena metla“ velikog pospremanja zvanog – racionalizacija mreže škola i broja odeljenja, koja sa sobom neminovno donosi znatne tehnološke viškove i otpuštanja. Ako se svesmu ovom doda da je po prvi put plata štrajkačima umanjena, doduše nekima je i vraćena, jasno je da će svaki sledeći put svi koji se odluče na štrajk bar dva puta razmisliti da li će se odlučiti da ovim vidom sindikalne borbe ostvare neko svoje pravo, tim pre što u Srbiji ne postoji sindikat koji ima štrajkački fond iz koga bi mogao izdubljenu zaradu nadoknaditi štrajkačima. Drugo je pitanje odgovornost prema

postignutim sporazumima, jer smo svedoci da Vlada, iako javno priznaje i jedan i drugi sporazum sa sindikatima, ne poštuje ni jedan, ni drugi, pravdajući se budžetskim ograničenjima i čekajući na magičnu reč – rebalans. Zaposlenima koji nisu ostvarili svoja prava ostaje da strpljivo čekaju da se to desi ili da presaviju tabak i da tuže i tužbama ostvare svoja prava, što opet u ovoliko i ovako pravnoj državi nije ni jednostavan, ni jeftin, a ni izvestan proces.

Kako je ovo predizborna, a u određenom smislu i izborna godina, jasno je da nekih velikih sređivanja stanja u školama i drugim javnim službama neće biti uskoro, čak šta više – možemo očekivati uvećanje broja izvršilaca, iako je „socijalno odgovorna“ vlast donela zakone o maksimalnom broju izvršioca i preuzela obaveze o racionalizaciji u ovim službama, što drugim rečima znači da će veći broj izvršilaca deliti isti zamišljeni deo kolača zvanog budžet u okviru tzv. linearnog finansiranja i proizvoditi nezadovoljstvo onih koji stvarno rade i doprinose noseći na svojim leđima one koji su balast i višak. Vreme „pospremanja kuće“ vlast je ostavila za posle izbora i ono će svakako doći, jer je neminovno, a tada će te probleme verovatno biti znatno teže rešiti nego da je to urađeno na vreme i da je vlast imala hrabrosti da „zagriže u kiselu jabuku“ racionalizacije i relaksira sistem bespotrebnog broja izvršilaca, a oslobođena sredstva upotrebi na poboljšanje materijalnog položaja onih koji stvarno moraju ostati u sistemu i dovedu one nove kadrove koji mogu doprineti razvoju ovih službi i ovog sektora.

U međuvremenu će se erozija sindikalizma nastaviti, jer većina zaposlenih, a naročito onih koji su u ovom momentu u kategoriji sindikalno organizovanih radnika se sa pravom pita zašto bi uopšte bila u nekom sindikatu i zašto bi uopšte bila član ovakvih sindikata koji ni sami ne znaju šta treba da čine, već javno ili tajno paktiraju sa vlašću, zaboravljajući da se onom „ko sa đavolom tikve sadi, tikve mu se u glavu obijaju“.

Hađži Zdravko M. Kovač, Sombor

SINDIKAT KAO PARTIJA SOCIJALNE PRAVDE

Usituaciji u kojoj se u poslednje dve decenije na političkoj sceni Srbije, na vlasti i u opoziciji, smenjuju jedni te isti ljudi i gde se ne vodi borba da se pokaže ko je bolji, već da se građani ubede da su „oni drugi“ gori, postavlja se pitanje šta to građani mogu da učine na izborima? Osim da na njih ne izadu! I ono što posebno zabrinjava je podatak da sve veći broj građana dolazi do saznanja da više nema za koga da glasa! A da li će tako neuspešni na političkoj sceni biti kažnjeni? Zasigurno – ne! Neće se čak ni uzbuditi. A i zašto bi, jer će ostati tamo gde su bili i za čim silno žude i za šta se tako uporno bore.

Pa šta je činiti da bi građani izašli na izbore i da bi imali za koga da glasaju? Nema nikakve sumnje da su potrebni neki novi ljudi, koji bi na planu socijalne pravde, borbe protiv korupcije i drugih „predizbornih obećanja“, radili na konkretnan način. Ali kako privoleti pristojne, stručne i socijalnoj pravdi privržene ljude da se upuste u političku borbu i, što je još teže, kako im dati šansu?

Činjenica da stručni, poštenu i socijalnoj pravdi odani sa punim moralnim integritetom, ne bi bili

voljni da se stave „pod okrilje“ onih bogatih i naviklih na privilegije – što je uobičajeno na političkoj sceni Srbije, navodi na pomisao da na prethodno pitanje nema odgovora?! Ali nije tako! Naime, nije potpuno nepoznato da se prilično dugo formira mišljenje da je neophodno osnovati političku partiju (pokret), koja bi okupila nove ljude – sa programom, u čijem središtu bi bila

socijalna pravda, i što bi omogućilo da se do boljeg života dođe borbom u okviru demokratskih institucija. Ono što bi moglo predstavljati iznenađenje je saznanje da bi osnivač nove partije (jedino!) mogao biti Samostalni sindikat Srbije (ili više sindikata). Razlozi su brojni. Prvo, socijalna pravda bi morala biti u centru angažovanja sindikata, drugo, sindikati imaju formiranu organizacionu infrastrukturu i brojno članstvo, treće, sindikati nisu neposredno učestvovali u stvaranju katastrofalne ekonomske situacije u zemlji i dr, što uz oslanjanje na struku, može privući ljude koji bi se iskreno borili za neophodne promene u društvu.

Miloš Jovičić, Beograd

АПСОЛВЕНТИ НИСУ ПО БОЛОЊИ!

Апсолвенти, студенти завршне године, који су одслушали и последње предавање на факултету, од јесени губе право на место у студентским домовима. У Министарству просвете кажу да нови Закон о високом образовању, баш као ни Болоњска декларација, не препознаје статус апсолвента који тако немају више могућност да конкуришу за смештај у дому. Нови закон не препознаје категорију апсолвента, односно студенте који су на такзваној продуженој школској години. - По болоњском систему подразумева се да студенти полажу испит за испитом и дају годину за годином у року и да им не остаје ништа за полагање након што одслушају предавања. Студенти на свим годинама се сваке јесени рангирају, а то да ли ће добити смештај у некој од установа зависи од бодова и од тога да ли су на терету буџета - објашњава Мирослав Сарић, шеф службе смештаја у Студентском центру Београда. Према речима Зорана Трнинића, помоћника министра просвете и науке, апсолвенти немају право да конкуришу за место јер њихов статус уопште не постоји према новом закону.

ХИТНО ДОНЕТИ ПРАВИЛНИК О ПРЕВОЗУ ДЕЦЕ

Директор Комитета за безбедност саобраћаја Дамир Окановић изјавио је, поводом несреће у Жагубици у којој је погинуо један дечак, да у Србији не постоји правилник о организованом превозу деце на спортске манифестације, него само на ђачке екскурзије и истакао да би то хитно требало уредити. „Постојећи правилник регулише само превоз деце на ђачке екскурзије, али под правилник не спада превоз културно-уметничких друштава или спортских клубова. Зато би то хитно требало регулисати све облике организованог превоза деце“, рекао је Окановић агенцији Бета. Окановић је рекао да не би требало прејудуцирати нијачију кривицу за несрећу у Жагубици пре званичног утврђивања узрока несреће. „Евидентно је, међутим, да је на тракторској приколици превозено више од пет особа, колико је дозвољено законом, којим је прописано и да они који се возе на приколици не смеју седети на страницама, да стоје и да буду на терету који је виши од странице приколице“, рекао је Окановић. Дечак, члан Карате клуба „Јапан-Београд“ погинуо је, а 14 деце теже је и лакше поврђено на Београду код Жагубице када се преврнула тракторска приколица у којој су се превозили. Возача из Београда полиција је задржала у притвору због тешког дела против безбедности саобраћаја.

УЧЕЊЕ НА ДАЉИНУ СВЕ ЗАСТУПЉЕНИЈЕ

По речима професорке на Високој техничкој школи струковних студија у Новом Саду Љилане Ружић-Димитријевић, недавно одржана конференција на овој установи се бавила науком о информацијама и информационим технологијама у образовању, па је, тако, неколико овдашњих професора говорило о преносу информација, порукама, билбордима, а посебна пажња посвећена је даљинском учењу које је све заступљеније у свету, али и код нас (ВТШ је први акредитовао такав студијски програм). „Ове конференције су изузетна прилика да се успоставе контакти и сарадња с универзитетима из читавог света. Ми смо пре четири године тако започели сарадњу с Факултетом из Џорије, у САД, и имамо прва наша четири студента уписана на њихове предмете даљинског учења. Сада нам је на конференцију дошао професор из Норвешке, који каже да су сви њихови факултети добили допис од владе да развијају сарадњу са земљама Западног Балкана и он је дословно рекао: „Кад ови људи могу овако да организују конференцију, ја хоћу с њима да сарађујем,!“ Такође смо добили понуду једног универзитета из Мађарске за сарадњу, па из Канаде, из Монтреала, где ће се догодине одржати конференција InSITE2012. Висока техничка школа припрема се да развије и сопствени софтвер за даљинско учење, а директор ВТШ-а проф. др Божо Николић импресиониран је искуством једног професора из Канаде који на даљинском учењу има више од 500 студената! Иако је дуго година у високом образовању и присуствовао је многим конференцијама, саветовањима, стручним и научним скуповима, ову новосадску а светску конференцију доживљава посебно емотивно због, како каже, посебно пријатељске атмосфере и односа успостављених између људи са свих меридијана.

ВЛАДА ВОЈВОДИНЕ О ХИГИЈЕНИ У ШКОЛСКИМ УСТАНОВАМА

Предшколска, односно школска средина има битан утицај на здравље деце, стога је и значај превентиве који се остварује кроз хигијенско санитарне контроле од изузетне важности. Спровођење Програма надзора санитарно-техничких и хигијенских услова у предшколским и школским објектима у АП Војводини ради се у циљу смањења негативног утицаја неадекватног колективног боравка на здравље деце као и у циљу превенције појаве заразних болести. Током 2010. године, у нашој покрајини је у 1.387 школских и предшколских објеката обављен 1801 санитарни преглед. Према речима др Атиле Ченгерија, покрајинског секретара за здравство, социјалну политику и демографију, који је поднео извештај члановима Владе Војводине о санитарно-хигијенским условима у предшколским и школским објектима, који су у надлежности покрајинских органа, у 418 објеката наложене су мере санитарног надзора. Укупно је у девет објеката наложена забрана употребе санитарних просторија, у једном вртићу наложена је забрана промета соли, а у 3 основне школе наложене забране односиле су се на коришћење воде за пиће. Највећи број забрана наложен је због недостатка санитарних књижица и необављања обавезних санитарних прегледа. Приликом инспекцијске контроле, укупно је поднето 46 мандатних казни и покренуто 6 прекршајних поступака.

УСКОРО БЕЗ БАТИНАЊА ДЕЦЕ?

Предлог закона, који је тренутно на јавној расправи, доноси потпуну забрану било каквог физичког кажњавања деце, чак и када је оно благо и у васпитне сврхе. Преднацрт Грађанског законика, који је тренутно на јавној расправи, предвиђа одредбе које не само да забрањује родитељима да туку децу, већ и да их плесну по руци или ударе прутом по гузи у васпитне сврхе. Психолози, међутим, упозоравају да овакви прописи само могу да поремете односе у породици.

Психотерапеут др Зоран Миливојевић каже да се нада да ће победити здрав разум и да закон неће ни бити донет у поменутом облику. „Било би погрешно и штетно да га усвоје зато што кажњавање деце мора да буде доступно родитељима као легитимно средство у васпитавању и обављању родитељске функције. Погрешно је изједначавати физичку казну са злостављањем. Ако би овакав закон почео да се примењује, односи у породици би се променили, а ионако су се погоршали у правцу слабења родитељске моћи, док деца постају све јача у захтевима. Зато ћемо подизати генерације несоцијализоване и размажене деце“ - упозорава Миливојевић.

„Доћи ћемо до тога да ће дете уцењивати родитеље, на пример претиће лажном пријавом злостављања ако га не пусте у град. Супружници ће се приликом развода користити овим и оптуживати оног другог, а у васпитање и оптуживање ће се умешати и бабе, тетке, стрине, шира родбина...“ Миливојевић тврди и да не стоји један од основних аргумената који се наводи у прилогу овом закону, а то је да се тиме спречава ширење насиља у породици, истичући да чак 70 одсто телесно злостављане деце не наставља злостављање у својој породици.

Шведска и Енглеска најригорозније

Најдрастичнији примери су Шведска и Енглеска, где се забрањује чак и да особа која није компетентна приђе детету када је поврђено, а ригорозне законске одредбе од земаља окружења важе у Словенији и Хрватској. У САД ствари стоје другачије.

Ни у једној америчкој савезној држави не постоји закон који забрањује да се деца телесно кажњавају, а чак у 22 државе важи пропис да то могу чинити и наставници у школама. У Канади је Уставни суд дозволио да родитељи до 12. године на тај начин кажњавају своју децу.

Консултант Уницефа за програм „Школа без насиља“ Драгана Коруга подржава доношење оваквог закона и каже да је физичко кажњавање деце израз омаловажавања њихове личности. „То је најпримитивнији начин дисциплиновања и може се сматрати дресуром. Временом код детета развија двојну моралност и оно научи да избегава казну, да не ради то што му је забрањено пред одраслима, али када њих нема кришење забрана постаје већи изазов. Граница је врло јасна, једини разлог када примењујете силу јесте заштита живота детета, све друго је злоупотреба и злостављање“ - објашњава Коруга.

ZARADE (NE)OČEKIVANO MANJE 10,4%!

- Majske plate tresnule za 50 evra • Prosečna zarada u Srbiji među najnižima u Evropi i regionu
  - Inflacija jenjava • Za hranu i stanovanje 60% prihoda domaćinstva • Trećina živi od penzija
- (Nastavak sa str. 1)

Kao mehur od sapunice nestala je prosečna aprilska zarada od 400 evra jer smo u maju zaradili 50 evra manje, to jest tačno 349. Da stvar bude još gora, majska zarada je niža i od martovske, kada su zaposleni u Srbiji prosečno dobili, ne mnogo, ali ipak više, to jest tačno 353 evra. Sve, naravno, po zvaničnoj statistici.

Prihodi iz redovnog radnog odnosa

Republika Srbija 45,8%
Beogradski region 54,9%
Region Vojvodine 44,2%
Region Šumadije i Zapadne Srbije 41,8%
Region Južne i Istočne Srbije 38,2%

Za ovakav sunovrat plata krive su dve stvari: naduvana domaća valuta je pala, a i dinarske zarade u maju su znatno niže nego one koje dobismo

mesec dana ranije.

Elem, prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u maju 2011. godine u Republici Srbiji iznosi 35.362 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u aprilu 2011. godine, nominalno je manja za 10,0%, a realno za 10,4%. Da podsetimo, prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u aprilu 2011. u Srbiji iznosi 39.298 dinara, a to je po tadašnjem kursu bilo nešto iznad 400 vera, i bila je oko 50 evra viša nego martovska. Kako je tada objašnjeno, „krivci” za ovaj skok su bili i jačanje domaće valute, ali i činjenica da su zbog praznika, krajem aprila isplaćene i zarade koje bi inače bile isplaćene početkom maja. Na rast su uticali i isplata regresa za godišnji odmor i kvartalnih bonusa, kao i zaostale isplate.

Sad je dinar pao, nema regresa i bonusa, a i plate se isplaćuju redovno... Sve u svemu, svedeni smo na realnu meru. Inače, prosečna zarada u Srbiji od oko 350 evra bila je i ostala među najnižima u Evropi i regionu, i manja i od minimalne

plate u Hrvatskoj, koja je 385 evra. Srpski prosek veći je samo od makedonskog. Već godinama, ako se pogleda region, zaposleni u Sloveniji imaju najdeblje koverta, a ispred Srbije su i Hrvatska, Crna Gora, Bosna i Hercegovina.

Kako se navodi u saopštenju tog Republičkog zavoda za statistiku, prosečna zarada u Srbiji s porezom i doprinosima isplaćena u maju bila je 49.064 dinara (484 evra), što je realno 10,4 odsto a nominalno deset odsto manje. Zarade su u evre preračunate prema jučerašnjem zvaničnom kursu Narodne banke Srbije.

Prihodi iz penzija

Republika Srbija 31,0%
Beogradski region 31,3%
Region Vojvodine 30,5%
Region Šumadije i Zapadne Srbije 27,6%
Region Južne i Istočne Srbije 35,0%

Prosečne zarade bez poreza i doprinosa	RSD		Indeksi	
	V 2011	I-V 2011	Nominalni	Nominalni
			V 2011 IV 2011	I-V 2011 I-V 2010
Republika Srbija	35362	36000	90,0	109,7
Srbija - Sever	39500	39929	91,7	108,7
Beogradski region	44376	44299	94,9	107,9
Region Vojvodine	44376	44299	94,9	107,9
Srbija – Jug	30015	30821	87,6	111,4
Region Šumadije i Zapadne Srbije	29637	30379	87,5	110,6
Region Južne i Istočne Srbije	30485	31364	87,7	112,2

Prosečne zarade bez poreza i doprinosa	RSD		Indeksi	
	V 2011	I-V 2011	Nominalni	Nominalni
			V 2011 IV 2011	I-V 2011 I-V 2010
Republika Srbija	35362	36000	90,0	109,7
Grad Beograd	44376	44299	94,9	107,9
Grad Novi Sad	39644	41917	82,9	112,2
Grad Niš	31892	32164	86,7	116,9
Grad Kragujevac	31503	33360	85,5	108,5

Prosečne zarade po zaposlenom u Republici Srbiji, po delatnostima	Zarade bez poreza i doprinosa	
	V 2011	I-V 2011
Ukupno RS	35362	36000
Poljopoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	30804	29134
Rudarstvo	56548	58342
Prerađivačka industrija	30379	30808
Snabdevanje električnom energijom, gasom i parom	64170	64588
Snabdevanje vodom i upravljanje otpadnim vodama	34954	33462
Gradevinarstvo	30215	30650
Trgovina na veliko i malo i popravka motornih vozila	26732	27270
Saobraćaj i skladištenje	41332	39680
Usluge smeštaja i ishrane	20961	20172
Informisanje i komunikacije	50998	49641
Finansijske delatnosti i delatnost osiguranja	68593	67813
Poslovanje nekretninama	41427	42541
Stručne, naučne, informacione i tehničke delatnosti	47310	48293
Administrativne i pomoćne uslužne delatnosti	28642	26902
Državna uprava i obavezno socijalno osiguranje	44719	44804
Obrazovanje	38305	36723
Zdravstvena i socijalna zaštita	30686	36221
Umetnost; zabava i rekreacija	33808	35000
Ostale uslužne delatnosti	24356	24601

Period maj 2011 - maj 2010. godine

Prosečna zarada isplaćena u maju 2011. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u maju 2010. godine, nominalno je veća za 5,6%, a realno je manja za 6,9%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u maju 2011. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u maju 2010. godine, nominalno je veća za 5,7%, a realno je manja za 6,8%.

Period januar/maj 2011 – januar/maj 2010. god.

Prosečna zarada isplaćena u periodu januar–maj 2011. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u periodu januar–maj 2010. godine, nominalno je veća za 9,7%, a realno je manja za 3,1%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u periodu januar–maj 2011. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u periodu januar–maj 2010. godine, nominalno je veća za 9,7%, a realno je manja za 3,1%.

Inflacija jenjava?

Indeksi potrošačkih cena (inflacija) se definišu kao mera prosečne promene maloprodajnih cena robe i usluga koje se koriste za ličnu potrošnju. Cene ovih proizvoda i usluga u maju 2011. godine, u odnosu na april 2011. godine, u proseku su više za 0,4%. Potrošačke cene u maju 2011. godine, u odnosu na isti mesec 2010. godine, povećane su za 13,4% dok su u odnosu na decembar 2010. povećane za 7,1%.

Posmatrano po glavnim grupama proizvoda i usluga klasifikovanih prema nameni potrošnje u maju 2011. godine, u odnosu na prethodni mesec, najveći rast cena zabeležen je u grupama Nameštaj, pokućstvo i tekuće održavanje (1,1%), Transport (0,7%), Zdravstvo (0,6%) i Odeća i obuća (0,6%), dok je u grupama Alkoholina pića i duvan i Komunikacije zabeležen pad cena (-0,1%). Cene ostalih proizvoda i usluga nisu se bitnije menjale.

Raspoloživa sredstva po domaćinstvu 48.544

U prvom kvartalu 2011. godine prosečna mesečna raspoloživa sredstva po domaćinstvu u Republici Srbiji iznosila su 48.544 dinara. Od ukupno raspoloživih sredstava 93,4% čine prihodi u novcu, a 6,6% prihodi u naturi. Najveći udeo u novčanim prihodima imaju prihodi iz redovnog radnog odnosa – 49,0%, i

Struktura lične potrošnje RS
Hrana i bezalkoholna pića 42,3%
Stanovanje, voda, struja, gas i druga goriva 16,4%
Transport 9,1%
Komunikacije 4,1%
Ostala dobra i usluge 4,6%

Struktura lične potrošnje APV
Hrana i bezalkoholna pića 38,8%
Stanovanje, voda, struja, gas i druga goriva 19,0%
Transport 10,9%
Komunikacije 4,2%
Ostala dobra i usluge 4,9%

penzija – 33,2%. Izdaci za ličnu potrošnju domaćinstava u Republici Srbiji iznose 47.500 dinara, od čega je najveći udeo izdataka za hranu i bezalkoholna pića, 42,3%.

ИЗБОР ДИРЕКТОРА ШКОЛЕ

ПИТАЊЕ: Дужност директора престала је истеком мандата 1. октобра 2010. године. Пошто не постоје одговарајући послови на које он може бити распоређен, да ли је потребно у школи спровести поступак утврђивања запосленог за чијим је радом престала потреба, на пословима који су одговарајући за бившег директора, или бившег директора ставити на листу за преузимање запослених за чијим је радом престала потреба?

ОДГОВОР: Одредбом члана 64. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“, број 72/09) прописано је да се директор установе коме престане дужност због истека другог и сваког наредног мандата или на лични захтев распоређује на послове који одговарају степену и врсти његовог образовања. Ставом 2. истог члана Закона прописано је да, ако нема одговарајућих послова у истој или другој установи, лице из става 1. овог члана остварује право као запослени за чијим радом престане потреба у складу са законом.

Критеријуми и поступак утврђивања запослених за чијим је радом престала потреба, са пуним или непуним радним временом утврђени су чл. 33 до 35. Посебног колективног уговора за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика („Сл. гласник РС“, бр. 12/09). Након спроведеног поступка утврђивања запослених за чијим је радом престала потреба стичу се услови за примену члана 137. Закона, којим је, између осталог, прописано да наставнику сваке школске године директор решењем утврђује статус у погледу рада са пуним или непуним радним временом, на основу програма образовања и васпитања, годишњег плана рада и поделе часова за извођење наставе и других облика непосредног образовно-васпитног рада са ученицима. Наставник који је распоређен за део прописане норме свих облика непосредног рада са ученицима, има статус запосленог са непуним радним временом. Наставник који је остао нераспоређен, остварује права запосленог за чијим је радом престала потреба, у складу са законом.

Одредбом члана 131. ст. 1 Закона о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“ бр. 72/09) којом се уређује институт преузимања запослених у установи, прописано је да запослени који је у установи у радном односу на неодређено време, а остао је нераспоређен или има статус запосленог са непуним радним временом на основу члана 137. ст. 2. и 3. овог закона остварује право на преузимање стављањем на листу запослених са које се врши преузимање. Ставом 2 истог члана закона прописано је да се листа из става 1. овог члана утврђује до 15. августа за сваку наредну школску годину, у оквиру Школске управе по јединицама локалне самоуправе, а на основу пријава установа по запосленима који имају право на преузимање. Право на преузимање остварује се споразумом, уз сагласност запосленог. С обзиром да наставнику сваке школске године директор решењем утврђује статус у погледу рада са пуним или непуним радним временом, наведени поступак окончава се закључно са 31. августом претходне школске године.

Сагласно наведеном, а имајући у виду да је дужност директора престала 1. 10. 2010. године, нема места поновном вредновању свих запослених, већ се директор ставља на листу запослених са које се врши преузимање, у складу са чланом 131. Закона. (*Мишљење Министарства просвете, бр. 610-00-979/2010-07 од 25. новембра 2010*)

ПИТАЊЕ: У нашој основној школи поновљен је конкурс за избор директора због тога што ниједан од два учесника конкурса није испуњавао услове у погледу потребних година рада на пословима образовања и васпитања. Иначе, оба учесника првог конкурса имала су одговарајуће образовање из члана 8. став 2. Закона о основама система образовања и васпитања. На поновљени конкурс пријавила су се такође два учесника, од којих један има одговарајуће високо образовање из члана 8. став 2, а други више образовање. Остале услове конкурса испуњавају оба учесника. Да ли су ова два учесника конкурса равноправна на поновљеном конкурс?

ОДГОВОР: Одговор је одричан – учесници поновљеног конкурса из Вашег питања нису равноправни.

Одредба члана 59. став 5. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, број 72/09) прописује као услов за избор директора школе, између осталог, поседовање одговарајућег образовања из члана 8. став 2. тог закона.¹

Исти закон од тог правила утврђује изузетак (члан 59. став 6).

1 Реч је о образовању које је стечено:

- на студијама другог степена (дипломске академске студије – мастер, специјалистичке академске студије или специјалистичке струковне студије) у складу са Законом о високом образовању („Службени гласник РС“, бр. 76/05, 100/07-аутентично тумачење и 97/08), почев од 10. септембра 2005. године;
- на основним студијама у трајању од најмање четири године, по пропису који је уређивао високо образовање до 10. септембра 2005. године

Примена тог изузетка омогућава да за директора основне школе буде изабрано и лице које, поред испуњености осталих услова, има одговарајуће образовање из члана 8. став 3. истог закона² (за наставнике те врсте школе) и најмање десет година рада у установи на пословима образовања и васпитања, након стеченог одговарајућег образовања.

За примену наведеног изузетка неопходно је да се на први конкурс није пријавио ниједан учесник са одговарајућим образовањем из члана 8. став 2. Закона о основама система образовања и васпитања. Ако се тај услов испуни, конкурс ће се поновити и на конкурс који је поновљен због тога што се на њега није пријавио ниједан кандидат са одговарајућим образовањем из члана 8. став 2. – равноправни су кандидати који имају одговарајуће образовање из члана 8. ст. 2. и 3. истог закона. Ако је конкурс поновљен из неког другог разлога, наведена равноправност је искључена.

Пошто у случају из Вашег питања конкурс није поновљен због тога што се на њега није пријавио кандидат са одговарајућим образовањем из члана 8. став 2. Закона о основама система образовања и васпитања, него из другог разлога, није испуњен услов за примену изузетка који омогућава да за директора основне школе буде изабрано лице са одговарајућим образовањем из члана 8. став 3. тог закона.

ПИТАЊЕ: Ко су запослени на које се примењује институт заштите од отказа и да ли се, и када, и овим запосленима може отказати уговор о раду?

ОДГОВОР: Заштита од отказа уговора о раду, односно од стављања у неповољан положај условљена је понашањем представника запослених и односи се на њега само ако у свом раду поступа у складу са законом, општим актом или уговором о раду.

Представник запослених који не поступа у складу са законом, општим актом и уговором о раду не ужива заштиту од отказа.

Према члану 188. Закона о раду („Сл. гласник РС“ бр. 24/2005, 61/2005 и 54/2009, у даљем тексту: Закон) послодавац не може да откаже уговор о раду, нити на други начин да стави у неповољан положај представника запослених за време обављања функције и годину дана по престанку функције, ако представник запослених поступа у складу са законом, општим актом и уговором о раду, и то: 1) члану савета запослених и представнику запослених у управном и надзорном одбору послодавца; 2) председнику синдиката код послодавца; 3) именованом или изабраном синдикалном представнику. Ако представник запослених из става 1. овог члана не поступа у складу са законом, општим актом и уговором о раду, послодавац може да му откаже уговор о раду. Број синдикалних представника који уживају заштиту, у смислу става 1. тачка 3) овог члана, утврђује се колективним уговором, односно споразумом синдиката са послодавцем, зависно од броја чланова синдиката код послодавца. Послодавац може уз сагласност министарства да откаже уговор о раду представнику запослених из става 1. овог члана, ако одбије понуђени посао у смислу члана 171. става 1. (тачка 4) овог закона. Према томе, послодавац не може представника запослених из члана 188. Закона да стави у неповољан положај за време обављања функције и годину дана по престанку функције, ако представник запослених поступа у складу са законом, општим актом и уговором о раду. Представник запослених који не поступа у складу са законом, општим актом и уговором о раду не ужива заштиту од отказа. Значи да је заштита од отказа уговора о раду и од стављања у неповољан положај условљена понашањем представника запослених и односи се на њега ако у свом раду поступа у складу са законом, општим актом или уговором о раду. Представник запослених који не поступа у складу са законом, општим актом или уговором о раду, не ужива заштиту од отказа. Ако запослени сматра да му је решењем послодавца повређено право, може да покрене спор пред надлежним судом (члан 195), у коме суд на основу утврђеног чињеничног стања, водећи рачуна о свим околностима случаја, одлучује о повреди права запосленог.

Уколико је у конкретном случају покренут радни спор, суд пред којим је радни спор покренут оцениће законитост оспореног решења послодавца, односно питање да ли је конкретним поступањем послодавца запослена стављена у неповољан положај, у смислу члана 188. Закона. Када је о истој правној ствари инспектор рада донео решење, којим се одбија захтев за одлагање извршења решења о отказу уговора о раду, против истог решења, у року од осам дана од дана достављања, може се уложити жалба другостепеном органу надлежног министарства. (*Мишљење Министарства рада и социјалне полиције, бр. 011-00-391/2010-02 од 29. јуна 2010*)

2 Реч је о одговарајућем високом образовању стеченом на студијама првог степена (основне академске, односно струковне студије), на студијама у трајању од три године и одговарајућем вишем образовању.

ZATVORILI FAKULTETE A STUDENTE POSLALI NA RAD U FABRIKE

Severna Koreja je zatvorila svoje univerzitete na deset meseci, do aprila sledeće godine, i poslala studente na rad u fabrike, na polja i gradilišta kako bi podstakla svoju privredu, piše britanski list Dejli telegraf (Daily Telegraph). Studenti će raditi na gradilištima u velikim gradovima, a ima naznaka i da će biti angažovani na otklanjanju štete od nedavnog snažnog tajfuna koji je oštetio poljoprivredne oblasti. Narodu je rečeno da je cilj da Severna Koreja postane "velika, prosperitetna i moćna nacija" 2012. godine, kada se obeležava 100-godišnjica rođenja osnivača države Kim Il Sunga. Takođe, iduće godine u februaru Kim Džong Il, sadašnji "Dragi voda" puni 70 godina i očekuje se da će predati vlast i ekonomski jaču naciju svom sinu, Kim Džong Unu. Izveštaji iz Severne Koreje, zatvorene za medije, stižu preko susednih zemalja, posebno Južne Koreje. Izuzeti su strani studenti i studenti koji treba da diplomiraju u narednih nekoliko meseci. Analitičari u Japanu smatraju da ekonomski oporavak nije jedini razlog za ovu odluku severnokorejskih vlasti da rasture studente po celoj zemlji. Kao jedan razlog pominje se i strah od mogućeg početka demonstracija na univerzitetima, po ugledu na narodne pobune u arapskom svetu. Japanski analitičari kažu da su severnokorejske vlasti poslednjih nekoliko meseci od Kine nabavile opremu za suzbijanje demonstracija, uključujući suzavac i palice, a pojačano je prisustvo policije na ključnim mestima u Pjongjangu.

DIPLOMIRAO U 99. GODINI

Leo Plas iz Redmonda u Oregonu diplomirao je na Univerzitetu La granda u 99. godini, 79 godina nakon što je na poslednjoj godini studija napustio fakultet. Plas je 1932. godine upisao poslednji semestar na fakultetu koji se u to vreme zvao Oregonska normalna škola i trebalo je da pohađa predavanja još tri meseca da bi stekao diplomu i mogao da radi kao učitelj. U to vreme, kada je Amerika bila uzdrmana Velikom ekonomskom krizom, Plas se nije previše dopadala mogućnost da radi u školi za mesečnu platu od 80 dolara, pa je prihvatio poziv jednog prijatelja da radi u njegovoj kompaniji za 150 dolara mesečno, prenosi AP. „To je sada teško shvatiti, ali u ono vreme jednostavno nije mogla da se odbije 70 dolara veća plata“, rekao je Plas nakon što mu je uručena diploma.

RAD DUŽI OD 11 SATI – PUT ZA INFARKT

Rezultati jedanaestogodišnjeg istraživanja, obavljenog na 7.000 britanskih državnih službenika, pokazali suda postoji povezanost između nekih koronarnih problema i dugog radnog vremena, te da se kod onih koji provode više od 11 sati na poslu povećavaju šanse od srčanog napada za 67%. Dugo radno vreme, stres i nezdrave životne navike pogubni su za zdravlje srca. Istraživači sa londonskog Univerzitetskog koledža kažu da je rizik toliko veliki, da bi lekari opšte prakse prilikom pregleda pacijenta trebalo da imaju uvid i u to koliko vremena provodne na poslu. Među 7.000 ispitanika u britanskoj studiji, registrovano je 369 slučajeva smrti od srčanih bolesti, kao i infarkta koji nisu imali fatalan ishod i slučajeva angine pektoris. Rizik od takvih stanja bio je za dve trećine veći kod ispitanika koji su radili tri do četiri sata prekovremeno. Negativan uticaj tri ili više sati dodatnog rada, opstajao je u ovom istraživanju nezavisno od drugih mogućih rizičnih faktora za srčana oboljenja, kao što su pušenje, gojaznost ili povećani holesterol, naglasio je dr Mika Kivimaki, vođa istraživanja. On napominje da je moguće da se i način života osoba koje prekovremeno rade pogoršava, na primer kao rezultat loše ishrane, ili povećanog konzumiranja alkohola „Nadamo se da će naše istraživanje pomoći ljudima da donesu neke dobre odluke, da se odreknu štetnih navika i da razmotre sve mogućnosti prevencije srčanih bolesti“, savetuje Kivimaki.

BLER NAPLATIO DECI PO 10 £ ZA DOLAZAK NA SINOVA ŽURKU

Kada su čuli da Toni i Čeri Bler, čije bogatstvo se procenjuje na 67 miliona evra, organizuju u svojoj vili van grada žurku povodom kraja polugoda za sve školske drugare svog 11-godišnjeg sina, roditelji i deca su bili oduševljeni. Raspoloženje im se, međutim, prilično pokvarilo kada su doznali da Bler ne dozvoljava da roditelji sami dovezu decu na zabavu, već je u te svrhe iznajmio autobus, i zahteva da svako dete za dolazak na žurku plati 10 funti. Sastav dece u školi koju Leo Bler pohađa je mešovit, roditelji su uglavnom pripadnici radničke ili srednje klase, tako da za neke od njih ovaj izdatak nije ni beznačajan, ali s obzirom na bogatstvo Blerovih čak i imućniji su bili indignirani ovakvim cicijašenjem.

PRIMANJE PLATE OPASNO PO ŽIVOT!

Primanje plate može da bude i opasno po život, pokazali su rezultati istraživanja koje je u Sjedinjenim Američkim Državama obavila grupa naučnika s univerziteta „Notr Dam“. Naučnici sa Univerziteta „Notr Dam“ došli su do zaključka da primanje plate može da košta života obavivši trogodišnje ispitivanje više miliona potvrda o konstatovanim smrtnim slučajevima u četiri različite demografske grupe stanovništva, preneli su francuski mediji. Radi se, kako su objasnili naučnici, o tome da od polovine meseca obično počinje da raste nestrpljenje da se dobije plata, a kada ona stigne oseti se olakšanje, smirenje i radost. Tada se, međutim, često ode i do nekog kafica ili kafane gde se plata „zalije“ što se na kraju može završiti saobraćajnom nesrećom ili srčanim napadom. To povećanje smrtnosti pogađa sve, muškarce i žene, mlade i nešto manje mlade, bogate i manje bogate, parove, samce i ostale. Opasnost od tog problema je međutim, kako su ustanovili stručnjaci, četiri puta manja u zemljama gde se plate primaju jednom mesečno, nego u onima gde se primaju iz više delova. Primanje dela plate jednom sedmično podstiče privređivanje i radni elan tokom čitave sedmice nakon primanja plate, ali može da bude i opasno, zaključak je ovog istraživanja.

DEMONSTRANTI TRAŽILI REFORMU OBRAZOVANJA

Čileanska policija je, uz pomoć suzavca i vodenih topova, rasterala nekoliko desetina hiljada studenata i profesora koji su demonstrirali u prestonici Santjagu, zahtevajući reformu obrazovnog sistema. Do sukoba je došlo kada su snage bezbednosti upotrebile suzavac i vodene topove, posle čega su demonstranti napali pripadnike policije motkama, kamenicama i metalnim šipkama. Pre dve nedelje na ulice je izašlo oko 70.000 ljudi koji su tražili veća ulaganja u državno obrazovanje, na koje se sada troši samo četiri odsto BDP-a. U razvijanim zemljama taj procenat iznosi sedam odsto, u skladu sa preporukama UN.

KRAĆE KAZNE ZATVORENICIMA KOJI ČITAJU

Brazil će smanjiti trajanje zatvorske kazne za sve koji se iza rešetaka okrenu čitanju knjiga. Zakon, koji je objavljen u brazilskom službenom glasniku, predviđa da će svakom zatvoreniku biti smanjena kazna za jedan dan za svakih 12 sati provedenih u učionici. Portparol ministarstva pravde Markos Vinisijuš pojasnio je da se zakon odnosi na sve zatvorenike, bez obzira na počinjeno krivično delo. Zakon, takođe, predviđa da će zatvorenicima za jedan dan biti smanjena kazna za svaka tri dana provedena u radu u zatvorskim radionicama.